

Valstybinio audito ataskaita

AR SAVIVALDYBIŲ KONTROLIUOJAMŲ
ĮMONIŲ VALDYSENA UŽTIKRINA
EFEKTYVIĄ IR SKAIDRIĄ ĮMONIŲ VEIKLĄ

2017 m. balandžio 25 d. Nr. VA-2017-P-30-1-9

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SĄVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>5</u>
IŠVADOS	7
REKOMENDACIJOS	8
<u>IŽANGA</u>	<u>9</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>13</u>
<u>1. Maža investicijų į savivaldybių kontroliuojamas įmones grąža</u>	<u>13</u>
1.1. Finansiniai rodikliai rodo nepakankamai finansiškai tvarią savivaldybių kontroliuojamų įmonių būklę	13
1.2. Dividendus arba pelno dalį į savivaldybių biudžetus moka nepakankamai jų kontroliuojamų įmonių	16
<u>2. Savivaldybių kontroliuojamų įmonių valdysena yra nerezultatyvi</u>	<u>19</u>
2.1. Neįvardijama, kokių tikslų turi siekti kontroliuojamos įmonės	19
2.2. Savivaldybės nevertina poreikio turėti kontroliuojamų įmonių	22
2.3. Įmonės teisinė forma tik išskirtiniais atvejais priklauso nuo jos veiklos	25
2.4. Savivaldybės neužtikrina kontroliuojamų įmonių veiklos viešumo ir skaidrumo	26
2.5. Įmonėse nesudaromos stiprios valdybos	28
<u>3. Savivaldybių kontroliuojamos įmonės ne visais atvejais siekia veikti efektyviai</u>	<u>30</u>
3.1. Įmonių strategijose nenumatoma didinti jų efektyvumą	30
3.2. Įmonėse sukurta motyvacijos sistema neskatina siekti efektyvumo	31
<u>REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS</u>	<u>33</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>36</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Savivaldybės kontroliuojamos įmonės – savivaldybės įmonės, veikiančios pagal Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymą, akcinės bendrovės ir uždarnosios akcinės bendrovės, kurių akcijos, suteikiančios daugiau kaip 1/2 balsų visuotiniame akcininkų susirinkime, nuosavybės teisė priklauso savivaldybei, ir įmonės, kuriose savivaldybės gali paskirti daugiau kaip pusę įmonės administracijos, valdymo arba priežiūros tarnybos narių.

SKĮ – savivaldybės kontroliuojama įmonė.

AB – akcinė bendrovė.

UAB – uždaroji akcinė bendrovė.

SĮ – savivaldybės įmonė.

VI – valstybės įmonė.

EBPO – Tarptautinė ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija.

EBPO gairės – Tarptautinės ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos valstybės valdomų įmonių valdymo gairės (angl. *OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises*).

Kolegialūs organai – SKĮ stebėtojų taryba, SKĮ valdyba.

Vienasmenis valdymo organas – SKĮ vadovas.

Kolegialus valdymo organas – SKĮ valdyba.

Kolegialus priežiūros organas – SKĮ stebėtojų taryba.

VKC – Valdymo koordinavimo centras. Tai Valstybės valdomų įmonių valdymo koordinavimo skyrius Valstybės turto banke, atliekantis Nuosavybės ir Skaidrumo gairėse numatytas funkcijas.

Nuosavybės gairės – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-06-06 nutarimas Nr. 665 „Dėl Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Skaidrumo gairės – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-07-14 nutarimas Nr. 1052 „Dėl Valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumo užtikrinimo gairių aprašo patvirtinimo“.

Bendrinis tikslas – SKĮ valdysenos politikoje nustatytas iš SKĮ laukiamas rezultatas; kiek tai įmanoma, tikslai turėtų būti tokie, kuriuos būtų galima kiekybiškai įvertinti, pvz., finansiniai.

Finansinis tikslas – piniginiu ar procentiniu rodikliu išreikšta laukiama reikšmė, skirta siekti efektyvaus įmonės finansų valdymo, tvarios veiklos ir grąžos investuotojui.

Ambicingas finansinis tikslas – toks finansinis tikslas, kurio reikšmė nustatoma atsiribojant nuo ankstesniais metais pasiektų rezultatų ir siekiant priartėti prie kitų panašių įmonių geriausių rezultatų.

Finansinių rodiklių analizė – priemonė, skirta dabartinei įmonių finansinei situacijai įvertinti ir numatyti galimus pokyčius ateityje.

ROA – turto grąža. Tai įmonės turto panaudojimo efektyvumo finansinis rodiklis, apskaičiuojamas grynąjį pelną dalijant iš viso turto.

ROE – nuosavo kapitalo grąža. Tai akcininkų investuoto kapitalo panaudojimo efektyvumo finansinis rodiklis, apskaičiuojamas grynąjį pelną dalijant iš viso nuosavo kapitalo.

Grynasis pelningumas – finansinis rodiklis, apskaičiuojamas grynąjį pelną dalijant iš grynosios apyvartos.

Kryžminis finansavimas – finansavimo būdas, kai nuostolinga veikla yra finansuojama iš pelningos veiklos gautomis pajamomis.

SKĮ portfelis – visų Lietuvos SKĮ rinkinys.

Literatūra – įvairūs Lietuvos ir užsienio aprašomieji straipsniai, nurodantys priimtinas arba siektinas finansinių rodiklių reikšmes.

Ūkinė veikla – gamybinė, komercinė, finansinė ar profesinė veikla, susijusi su prekių pirkimu ar pardavimu, išskyrus atvejus, kai fiziniai asmenys prekę įsigyja asmeniniams ir namų ūkio poreikiams tenkinti.

Prekė – kiekvienas pirkimo ar pardavimo objektas, įskaitant visų rūšių paslaugas, darbus, teises ar vertybinius popierius. Pirkimu ar pardavimu laikomas prekės perleidimas ar įsigijimas pagal pirkimo–pardavimo, tiekimo, rangos sutartis ar kitus sandorius. Prekei prilyginami daiktai (turtas), perduodami pagal nuomos ar panaudos sutartis.

SANTRAUKA

Savivaldybių kontroliuojamų įmonių (SKĮ) steigimas yra viena savivaldybių funkcijų, kuria užtikrinama, kad viešosiomis paslaugomis galėtų naudotis visi savivaldybės gyventojai ir kad šios paslaugos būtų teikiamos nuolat. Savivaldybė steigia naujus viešųjų paslaugų teikėjus tik tais atvejais, kai kiti teikėjai viešųjų paslaugų neteikia arba negali jų teikti gyventojams ekonomiškai ir geros kokybės¹. Šios įmonės steigiamos mokesčių mokėtojų lėšomis, o kai nepakanka nuosavų lėšų, jomis daromos investicijos, padengiami nuostoliai. SKĮ yra visų Lietuvos žmonių turtas, todėl svarbu ne tik užtikrinti nuolatinį viešųjų paslaugų teikimą – įmonių pasiekiami rezultatai turi nešti naudą visiems.

Viena iš sąlygų Lietuvai, norint įstoti į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizaciją, yra reikalavimas didinti valstybės valdomų įmonių veiklos efektyvumą ir skaidrumą. To siekiant 2010 metais pradėta įgyvendinti šių įmonių pertvarka – nuspręsta joms taikyti teisinės normas ir standartus, atitinkančius EBPO Valstybės valdomų įmonių valdymo gaires.

Europos Komisija įvertino² nuo 2010 m. pasiektą pažangą šioje srityje ir atkreipė dėmesį, kad reikėtų pasinaudoti esama aktyvaus progreso situacija ir įmonių reformą išplėsti tiek, kad pažangios valdysenos principai būtų diegiami ir SKĮ, o EBPO VVĮ valdymo gairėse pažymėta, kad jos yra tinkamos savivaldybių kontroliuojamoms įmonėms.

Pagrindiniai SKĮ teikiamų paslaugų gavėjai yra gyventojai, dalį paslaugų teikia ir privatūs ūkio subjektai. Konkurencijos taryba yra ne kartą pripažinusi, kad SKĮ teikiamos privilegijos neužtikrina sąžiningos konkurencijos ir Konkurencijos įstatymo nuostatų laikymosi, todėl efektyvi ir skaidri jų veikla yra ne mažiau svarbi nei VVĮ.

Taikyti gaires neprivaloma, bet naudinga ir svarbu siekiant būti pažangių valstybių organizacijos dalimi. Kai kurios savivaldybės, pvz., Vilniaus miesto, matydamos pokyčių naudą, pradėjo SKĮ pertvarką ir siekia įdiegti EBPO gairėse įtvirtintus principus.

Lietuvai siekiant tapti EBPO nare, VVĮ pertvarkai skiriama daug dėmesio, o jų valdysena šalies mastu iki šiol nebuvo vertinta sistemiškai. Viešojoje erdvėje daug diskutuojama apie būtinybę gerinti šių įmonių rezultatus, didinti jų valdymo skaidrumą. Šios priežastys paskatino atlikti veiklos auditą.

Auditą atlikome numatę tikslą – įvertinti, ar SKĮ valdysena užtikrina efektyvią ir skaidrią jų veiklą. Atlikome visų Lietuvos SKĮ finansinių rodiklių analizę, o pasirinktose aštuoniose savivaldybėse ir trisdešimt dviejose jų kontroliuojamose įmonėse vertinome įmonių valdyseną – priemones, kurias taiko savivaldybės, siekdamos profesionaliosios šių įmonių valdymo, geresnio strateginio planavimo ir vadovavimo, finansinių ir socialinių rezultatų ir savivaldybių strateginių tikslų. Auditavome 2013–2015 metų duomenis ir, siekdami išsamiai vertinti, analizuodami tendencijas ir pokyčius naudojomes ir kitų metų duomenimis.

Valstybė, siekdama didinti VVĮ veiklos efektyvumą ir skaidrumą, gerino šių įmonių valdyseną, priėmė tam reikalingus teisės aktus, VVĮ valdymo gaires, paremtas gero valdymo principais. Be to, valstybės institucijos ir jos įmonės (Ūkio ministerija, VKC ir kt.) disponuoja vertinga informacija įmonių valdysenos srityje. Pasigedome valstybės pagalbos SKĮ valdysenai gerinti – gairės ir VKC

¹ LR vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07 Nr. I -533 (2008-09-15 Nr. X-1722 redakcija), 8 str. 5 d., 9 str. 2 d.

² „State-Owned Enterprises in the EU: Lessons Learnt and Ways Forward in a Post-Crisis Context“, 2016.

teikiamos konsultacijos yra skirtos VVĮ. Todėl savivaldybėms ir SKĮ šiuo metu trūksta bendros metodikos, kuri būtų parengta atsižvelgiant į SKĮ veiklos ypatumus.

Savivaldybėse geros bendrovių valdymo praktikos principai netaikomi arba taikomi tik iš dalies, trūksta nuoseklaus ir visa apimančio požiūrio į įmonių valdymą. Savivaldybėms trūksta iniciatyvos atskirti komercines ir nekomercines SKĮ veiklas, nustatyti atitinkamus tikslus įmonėms ir kontroliuoti, ar jie pasiekti. Savivaldybės ne visais atvejais siekia, kad į valdybų sudėtį būtų įtraukiama nepriklausomų ir su įmonės veikla susijusių kompetentingų asmenų, viešinama ne visa svarbi informacija apie SKĮ, įmonių vadovų ir valdymo organų atlygio sistemos nepakankamai skatina didinti efektyvumą.

Vertindami SKĮ veiklos efektyvumą, analizavome finansinius rodiklius (nuosavo kapitalo grąžą, turto grąžą ir grynąjį pelningumą), SKĮ uždirbtus dividendus ir į savivaldybės biudžetą pervestą pelno dalį. Gerojo valdymo praktikos netaikymas ir paplitęs požiūris, kad SKĮ vienintelis tikslas – viešojo intereso tenkinimas, negalvojant, kiek tai kainuoja savivaldybių biudžetams, turi įtakos SKĮ rezultatams. Dividendai ir pelno įmokos yra panaudojami savivaldybių programoms įgyvendinti ir prisideda mažinant savivaldybių biudžetų deficitą. Ne visos SKĮ gali siekti pelningumo ir dividendų pajamingumo, tačiau, kaip teko įsitikinti, įmonės, net vykdančios ir nekomercines funkcijas, nevaldomos siekiant finansinio tvarumo, nes atnaujinti nusidėvėjusį įmonės turtą, planuoti plėtrą, gerinti teikiamų paslaugų kokybę ir mažinti kainą paslaugų vartotojams SKĮ gali tik būdamos finansiškai pajėgios.

Veiklos rezultatai įvairūs: dalis įmonių tendencingai nuostolingos, tačiau yra ir pelningų, savivaldybėms grąžą generuojančių įmonių. Bendri SKĮ portfelio rezultatai nėra geri. 2015 m. SKĮ portfelio grąžos rodikliai buvo neigiami. Esant tokiai situacijai, kyla grėsmė, kad ateityje bus neįmanoma užtikrinti įmonių portfelio finansinio tvarumo.

2015 metų pabaigoje šalyje veikė 271 SKĮ, kurių bendra nuosavo kapitalo vertė sudarė 1 257 mln. eurų. Apie 10 proc. jų vykdo ūkinę veiklą, kuri nėra susijusi su savivaldybių funkcijomis. Pastarieji Vietos savivaldos įstatymo pakeičiai³ apribos savivaldybių galimybę steigti naujas kontroliuojamas įmones, vykdančias ūkinę komercinę veiklą, tačiau, pasinaudojant šiame įstatyme nustatytais kriterijais, ne mažiau svarbu įvertinti ir jau veikiančių įmonių reikalingumą. Savivaldybės turėtų periodiškai svartyti poreikį turėti kontroliuojamų įmonių, nepakanka iniciatyvos tobulinti SKĮ portfelį – atsisakyti SKĮ, kai ekonomiškai ir kokybiškai paslaugas teikia privatūs ūkio subjektai. Nors yra panašių veiklą vykdančių SKĮ, bendras įmones savivaldybės steigia tik išskirtiniais atvejais ir itin retai patiki viešųjų paslaugų teikimo funkcijas kitos savivaldybės kontroliuojamai įmonei.

Siekiant panaudoti VVĮ sukauptą patirtį, būtų naudinga, įtraukiant ir savivaldybes, parengti ir patvirtinti rekomendacinio pobūdžio SKĮ valdysenos gaires ir pagal kompetenciją teikti savivaldybėms metodinę pagalbą, kaip jos galėtų efektyviau įgyvendinti savininko teises SKĮ ir pasiekti geresnių veiklos rezultatų. Bendradarbiaujant tarpusavyje ir su už VVĮ pertvarką atsakingomis valstybės institucijomis, būtų užtikrinamas nuoseklus ir kryptingas bendrų modernios valdysenos principų diegimas visose savivaldybėse. Patiriant mažiausiai sąnaudų būtų sukurama didžiausia nauda. Bendra SKĮ valdysenos politika suteiktų galimybę pagal vienodus kriterijus nustatyti įmonėms tikslus ir vertinti jų veiklos rezultatus, VKC teikiama pagalba didintų savivaldybių ir SKĮ kompetenciją valdybų sudarymo, strateginio planavimo ir skaidrumo didinimo srityse. Savivaldybės, pasinaudodamos gerosios valdymo praktikos patirtimi VVĮ, turėtų rodyti iniciatyvą ir diegti pažangios valdysenos principus

³ LR vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 4, 9 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 9-1 straipsniu įstatymas, 2016-11-08 Nr. XII-2741.

kontroliuojamose įmonėse. Tai turėtų teigiamos įtakos savivaldybės biudžetui ir gyventojams teikiamų paslaugų kokybei, formuotų teigiamą visuomenės nuomonę apie savivaldybę.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus (taikydami teisės aktų, dokumentų ir duomenų analizės, skaičiavimo, palyginimo metodus), pateikiame audito rezultatus. Tinkamai įgyvendinus pateiktas rekomendacijas, būtų sukurtas veiksmingas savivaldybių kontroliuojamų įmonių rezultatyvios valdysenos ir skaidrios bei efektyvios jų veiklos pagrindas, o įmonių rezultatai duotų didesnę naudą visuomenei.

Audito išvadas suformulavome išnagrinėję nacionalinius teisės aktus, reglamentuojančius SKĮ steigimą, valdymą, savininko teises įgyvendinančių institucijų darbą reglamentuojančius dokumentus, išanalizavę EBPO rekomenduojamas įmonių valdysenos gaires, Lietuvos statistinius ir tyrimų duomenis.

IŠVADOS

1. Valstybė, siekdama didinti VVĮ veiklos efektyvumą ir skaidrumą, priėmė tam reikalingus teisės aktus, VVĮ valdymo gaires, paremtas gero valdymo principais, tačiau atlikta SKĮ valdysenos analizė parodė, kad savivaldybėse gerosios bendrovių valdymo praktikos principai netaikomi arba taikomi tik iš dalies, trūksta nuoseklaus ir visa apimančio požiūrio į įmonių valdyseną:
 - 1.1. savivaldybės nekelia kontroliuojamoms įmonėms bendrinių tikslų, nesukuria aiškos ir objektyvios įmonių veiklos rodiklių vertinimo sistemos, neužtikrina stiprių valdybų sudarymo, SKĮ strategijose nekeliama efektyvumo didinimo tikslų, įmonių vadovai nėra motyvuojami siekti SKĮ geresnių rezultatų;
 - 1.2. nepakankamai apibrėžtas svarbios informacijos apie SKĮ viešinimas, todėl informacija pateikiama nepatogiai, skirtingose vietose, fragmentais – apie skirtingas SKĮ pateikiama skirtinga informacija;
 - 1.3. valstybės lygmeniu nėra rengiama apibendrinanti SKĮ rodiklių analizė ir nesudaroma veiklos rezultatų ataskaita, todėl prarandama galimybė objektyviai įvertinti ir palyginti įmonių rezultatus šalies mastu, skleisti gerąją praktiką.
2. Savivaldybės periodiškai nesvarsto poreikio turėti kontroliuojamų įmonių. Apie 10 proc. SKĮ vykdo ūkinę veiklą, kuri nėra susijusi su savivaldybių funkcijomis. Nepakanka iniciatyvos optimizuoti SKĮ portfelį, todėl, nors yra panašią veiklą vykdančių SKĮ, bendras įmonės savivaldybės steigia tik išskirtiniais atvejais ir itin retai patiki viešųjų paslaugų teikimo funkciją kitos savivaldybės kontroliuojamai įmonei.
3. Paplitęs požiūris, kad SKĮ vienintelis tikslas – viešojo intereso tenkinimas. Atnaujinti nusidėvėjusį įmonės turtą, planuoti plėtrą, gerinti teikiamų paslaugų kokybę ir mažinti kainą vartotojams SKĮ gali tik būdamos finansiškai pajėgios, tačiau SKĮ finansiniai veiklos rodikliai yra prasti:
 - 3.1. portfelio nuosavo kapitalo grąža 2015 m. buvo –0,42 proc. (Lietuvos vidurkis 2015 m. – 9,2 proc.; VVĮ – 4,4 proc.);
 - 3.2. turto grąža 2015 m. buvo –0,18 proc. (Lietuvos vidurkis 2015 m. – 6,4 proc.; VVĮ – 2,5 proc.);
 - 3.3. grynasis pelningumas 2015 m. buvo –0,69 proc. (Lietuvos vidurkis 2015 m. – 5,2 proc.; VVĮ – 10 proc.);
 - 3.4. 34 proc. visų SKĮ 2015 m. buvo nuostolingos, 25 proc. visų SKĮ uždirbo mažiau nei 15 tūkst. Eur pelno, todėl jų finansinis tvarumas ateityje gali būti nepakankamas, siekiant atnaujinti

nusidėvėjusį įmonės turtą, planuoti įmonės plėtrą, gerinti teikiamų paslaugų kokybę ir mažinti jų kainą paslaugų vartotojams;

- 3.5. maža dalis visų SKĮ duoda grąžą savivaldybėms – 75 proc. visų dividendų ir pelno įmokų 2015 m. uždirbo 2 proc. kontroliuojamų įmonių, bendra SKĮ dividendų ir pelno dalies suma 2015 m. sudarė 6,57 mln. Eur (esant vidutinei 9,2 proc. Lietuvos nuosavo kapitalo grąžos normai, tikėtinas šių įmonių grynas pelnas sudarytų 115 mln. Eur), todėl savivaldybės neišnaudoja galimybių dividendais ir pelno įmokomis mažinti savivaldybių biudžetų deficitą, gautus dividendus ir pelno įmokas panaudoti įgyvendinant savivaldybių programas.
4. Savivaldybės dažniausiai turi labiau ribotus nei valstybė žmogiškuosius ir finansinius išteklius gerojo valdymo praktikai taikyti, todėl joms itin svarbu pasinaudoti valstybės įdirbiu kuriant SKĮ valdysenos gaires. Geresnis SKĮ valdymas turės teigiamos įtakos savivaldybės biudžetui, formuos teigiamą visuomenės nuomonę apie savivaldybes ir paslaugų kokybę, padės kryptingai siekti profesionaliesnio valdymo, geresnio strateginio planavimo ir vadovavimo, finansinių ir socialinių rezultatų bei savivaldybių tikslų.

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

1. Įtraukus savivaldybes, parengti ir patvirtinti pertvarkant VVĮ taikomais principais paremtus savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimą SKĮ reglamentuojančių teisės aktų pakeitimus ir SKĮ valdysenos gaires (rekomendacijas), kad:
 - SKĮ reguliavimas ir turtinių bei neturtinių teisių įgyvendinimo reguliavimas VVĮ būtų suvienodintas, kartu laikantis ir savivaldos principų;
 - savivaldybėms būtų rekomenduojama, kaip atskirti komercines ir nekomercines veiklas, sudaryti valdymo organus ir kt.;
 - būtų apibrėžtas svarbios informacijos apie SKĮ viešinimas: siekdamas užtikrinti vienodą informacijos sklaidą, savivaldybės turėtų viešinti bent trejų pastarųjų metų informaciją apie SKĮ veiklą ir rezultatus;
 - būtų įvertintas periodinis SKĮ reikalingumo vertinimas ir kriterijai, kuriais remdamosi savivaldybės atliktų vertinimą, kad galėtų optimizuoti SKĮ portfelį ir jo valdymą – atsisakyti neefektyvių ir nebūtinų įmonių.

Lietuvos Respublikos ūkio ministerijai

2. Siekiant didesnio SKĮ veiklos viešumo ir skaidrumo, apsvarstyti galimybę pavesti VĮ Turto bankui (Valdymo koordinavimo centrui):
 - rengti kasmetinę apibendrintą SKĮ veiklos rodiklių analizę;
 - teikti metodinę pagalbą savivaldybėms įmonių tikslų ir rodiklių nustatymo, strategijų rengimo, tikslų siekimo vertinimo, nepriklausomų valdybos narių atrankos ir kitais su įmonių valdymu susijusiais klausimais;
 - parengti savivaldybių viešinamos informacijos apie SKĮ veiklą ir rezultatus formą. Informacija turėtų būti teikiama vienodu, analizei palankiu formatu, kad duomenys būtų palyginami.

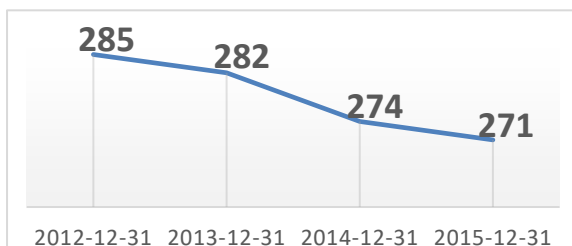
IŽANGA

Pagal Vietos savivaldos įstatymą⁴ savivaldybės yra atsakingos už viešųjų paslaugų⁵ teikimą gyventojams. Jos turi užtikrinti, kad viešosiomis paslaugomis galėtų naudotis visi savivaldybės gyventojai ir kad šios paslaugos būtų teikiamos nuolat. Vienas iš būdų užtikrinti sklandų viešųjų paslaugų teikimą – pasitelkti savivaldybių kontroliuojamas įmones.

Norint įsteigti savivaldybės kontroliuojamą įmonę ir pradėti veiklą reikia lėšų. Pagrindinis jų šaltinis – savivaldybės skirtas finansavimas, todėl įmonės yra steigiamos panaudojant mokesčių mokėtojų pinigus. SKĮ – visų Lietuvos žmonių turtas, todėl svarbu ne tik užtikrinti kokybiškų viešųjų paslaugų teikimą – įmonių pasiekiami rezultatai turi nešti naudą visiems.

Savivaldybės 2015 metų pabaigoje kontroliavo 271 įmonę (žr. 2 priedą). Įvertinus ketverių metų laikotarpio duomenis, pastebima nedidelė 5 proc. savivaldybių kontroliuojamų įmonių mažėjimo tendencija (žr. 1 pav.). Tikėtinas įmonių skaičiaus mažėjimas vėlesniais metais, nes 2015-12-31 pradėtos dešimties įmonių likvidavimo ar privatizavimo procedūros (žr. 1 pav.).

1 pav. SKĮ skaičius 2012–2015 metais

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktus duomenis

Dauguma SKĮ teikia įstatymais nustatytas viešąsias vandens, šilumos tiekimo, transporto, atliekų tvarkymo, komunalines paslaugas, o kai kurios vykdo ir įvairių ūkinę veiklą.

Vietos savivaldos įstatymo pakeitimai apribos savivaldybių galimybę steigti naujas kontroliuojamas įmones. Nuo 2017 m. liepos 1 d. jos galės steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus tik tais atvejais, kai kiti teikėjai viešųjų paslaugų neteikia ar negali jų teikti gyventojams ekonomiškai ir kokybiškai. Tais atvejais, kai viešųjų paslaugų teikimas yra susijęs su ūkinės veiklos vykdymu, savivaldybė galės steigti naują juridinį asmenį šiai ūkinei veiklai vykdyti arba patikėti naujos ūkinės veiklos vykdymą veikiantiems savivaldybės valdomiems juridiniams asmenims, tik gavusi išankstinį Konkurencijos tarybos sutikimą.

Viena šių pokyčių priežasčių – nuostolinga dalies SKĮ veikla ir su įmonėmis sudaromi vidaus sandoriai, kuriuos Konkurencijos taryba yra ne kartą pripažinusi neužtikrinančiais sąžiningos konkurencijos ir Konkurencijos įstatymo nuostatų laikymosi.

Atsiradę papildomi saugikliai yra skirti užkirsti kelią ekonomiškai nepagrįstam ir nebūtinam savivaldybių kontroliuojamų įmonių steigimui ir tokių įmonių privilegijavimui kitų rinkoje veikiančių subjektų atžvilgiu. Dažnai SKĮ tenka konkuruoti rinkoje su kitais paslaugų tiekėjais, todėl didinti įmonių veiklos efektyvumą ir skaidrumą yra itin svarbu, norint užtikrinti įmonių konkurencingumą ir sėkmingą investuotų lėšų naudojimą.

⁴ LR vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07 Nr. I -533, (2008-09-15 Nr. X-1722 redakcija), 8 str. 1 d.

⁵ LR viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234, 2 str. 18 d.: Viešosios paslaugos – valstybės ar savivaldybių kontroliuojamų juridinių asmenų veikla teikiant asmenims socialines, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitas įstatymų numatytas paslaugas. Įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka viešąsias paslaugas gali teikti ir kiti asmenys.

Viena iš sąlygų Lietuvai, norint įstoti į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizaciją (EBPO), yra reikalavimas didinti valstybės valdomų įmonių veiklos efektyvumą ir skaidrumą. To siekiant, nuspręsta joms taikyti teisinės normas ir standartus, atitinkančius EBPO Valstybės valdomų įmonių valdymo gaires, ir 2010 metais pradėta įgyvendinti VVĮ reforma.

Vyriausybė suformulavo keturias svarbiausias VVĮ pertvarkos kryptis:

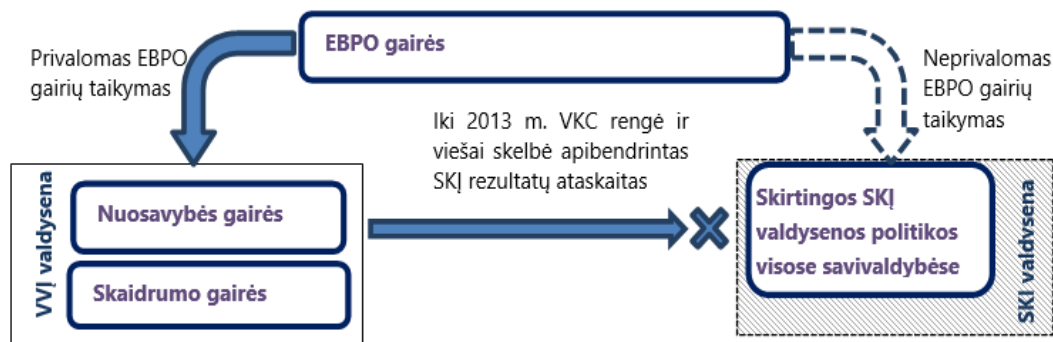
- 1) nustatyti aiškius komercinius ir (ar) nekomercinius įmonių tikslus;
- 2) įvertinti įmonių nekomercinių funkcijų vykdymo išlaidas ir atskirti komercines ir nekomercines funkcijas;
- 3) atskirti įmonių valdymo ir rinkos reguliavimo funkcijas;
- 4) didinti įmonių veiklos skaidrumą.

Šiai įmonių pertvarkai įgyvendinti buvo parengti pagrindiniai teisės aktai: Nuosavybės gairės ir Skaidrumo gairės⁶. Valstybės turto banko Valstybės valdomų įmonių valdymo koordinavimo skyrius – Valdymo koordinavimo centras – atlieka šiose gairėse numatytas funkcijas. Jam rūpi:

- skaidrumas (apibendrintų ataskaitų rengimas, įmonių finansinių rezultatų ir efektyvumo vertinimas, VVĮ vadovaujančiųjų darbuotojų atlyginimų analizė);
- tikslų iškėlimas (VVĮ siektinos nuosavo kapitalo grąžos skaičiavimas, įmonių strateginių tikslų ambicingumo vertinimas ir įgyvendinimo stebėseną);
- valdybų darbas (valdybos narių nominavimo proceso organizavimas, potencialių valdybos narių duomenų bazės sudarymas, valdybos turimų kompetencijų vertinimas, įmonių valdybų konsultavimas, dalyvavimas VVĮ valdybos narių atrankose);
- politikos formavimo iniciatyvos (metodinių rekomendacijų rengimas, naujų teisės aktų iniciatyvos, Vyriausybės ir Ūkio ministerijos konsultavimas susijusios politikos formavimo klausimais);
- konsultacijos (Vyriausybės ir ministerijų konsultavimas VVĮ valdymo ir svarbiausių akcininko sprendimų priėmimo klausimais, šių įmonių konsultavimas veiklos ir gerosios valdymo praktikos įgyvendinimo klausimais, naujų verslo planų pagrįstumo vertinimas, Vyriausybės ir Finansų ministerijos konsultavimas dividendų išmokėjimo klausimais, strateginės reikšmės VVĮ konsultavimas vadovaujančiųjų darbuotojų atlyginimo klausimais).

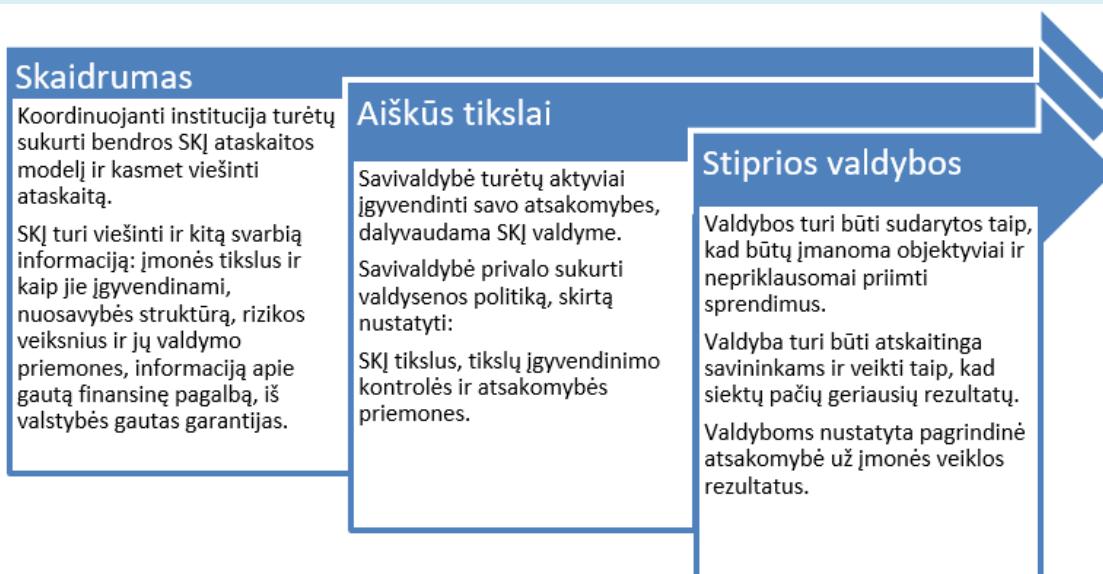
Nuosavybės gairės taikomos tik valstybės valdomoms įmonėms, o Skaidrumo gairės rekomenduota taikyti ir savivaldybės kontroliuojamoms įmonėms. Iki 2013 metų Valdymo koordinavimo centras rengė ir viešai skelbė apibendrintas SKĮ rezultatų ataskaitas. Siekiant skaidrumo ir viešumo ataskaitos buvo naudingos ne tik visuomenei, bet ir kiekvienai savivaldybei, siekiančiai sklandžios kontroliuojamų įmonių veiklos. Nustojus rengti apibendrintą SKĮ rezultatų ataskaitą, atsakomybė už informacijos apie veiklą ir rezultatus viešumo didinimą liko tų įmonių savininkėms – savivaldybėms (žr. 2 pav.).

⁶ LR Vyriausybės nutarimai: 2012-06-06 Nr. 665 „Dėl Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse tvarkos aprašo patvirtinimo“; 2010-07-14 Nr. 1052 „Dėl Valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumo užtikrinimo gairių aprašo patvirtinimo“.

2 pav. Valstybės nuosavybės politika

Šaltinis – Valstybės kontrolė

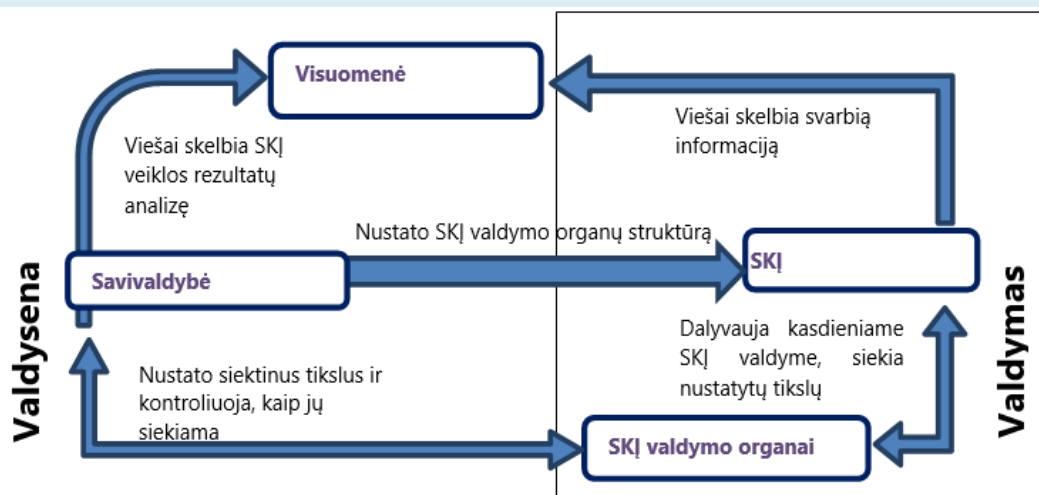
Lietuvai siekiant tapti EBPO nare, jai nebūtina taikyti EBPO Valstybės valdomų įmonių valdymo gaires SKĮ srityje. Gairėse pažymėta, kad jos yra tinkamos savivaldybių kontroliuojamoms įmonėms, todėl jas taikyti svarbu, norint būti tikra pažangių valstybių organizacijos dalimi. Europos Komisija įvertino⁷ nuo 2010 m. Lietuvos pasiektą pažangą VĮ srityje ir atkreipė dėmesį, kad reikėtų pasinaudoti esama aktyvaus progreso situacija ir įmonių reformą išplėsti tiek, kad modernios valdysenos principai būtų diegiami ir savivaldybių kontroliuojamose įmonėse (žr. 3 pav.).

3 pav. Pagrindinių valdysenos principų diegimo eiga

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal EBPO gaires

Siekiant pažangos svarbu įgyvendinti visus principus. Savivaldybės, būdamos pagrindinės įmonių akcininkės ir dažniausiai – vienintelės, privalo sukurti SKĮ valdysenos politiką. Įtvirtinant nuosavybės funkcijas turi būti siekiama, kad savivaldybė būtų aktyvi turto savininkė: ji nustato įmonės tikslus, reikalauja efektyvios veiklos ir gerų rezultatų, bet nesikiša į kasdienę veiklą. Iškelusios tikslus, savivaldybės turi pasirūpinti, kad jų būtų siekiama, ir numatyti valdymo organų atsakomybę, jeigu jų nebūtų pasiekta, o apie pasiekiamus rezultatus informuoti visuomenę (žr. 4 pav.).

⁷ „State-Owned Enterprises in the EU: Lessons Learnt and Ways Forward in a Post-Crisis Context“, 2016.

4 pav. SKĮ valdysenos ir valdymo schema

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Audito procedūras atlikome Vilniaus ir Šiaulių miestų, Vilniaus, Trakų, Raseinių, Akmenės, Mažeikių rajonų ir Druskininkų savivaldybėse bei jų kontroliuojamose įmonėse (žr. 1 priedą).

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus⁸ ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus⁹. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus. Informacija apie audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodus pateikta audito ataskaitos 1 priede.

⁸ LR valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 (2015-03-24 įsakymo Nr. V-54 redakcija).

⁹ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo gairės“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės: pagrindiniai principai“. Prieiga per internetą: <http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=350>.

AUDITO REZULTATAI

1. MAŽA INVESTICIJŲ Į SAVIVALDYBIŲ KONTROLIUOJAMAS ĮMONES GRĄŽA

Vienas būdų įvertinti bet kokios įmonės (ir savivaldybės kontroliuojamos) veiklą – finansinė veiklos rezultatų analizė pagal finansinius rodiklius. Jų yra įvairių, apskaičiuojamų absoliučių ir santykinų dydžių, apibūdinančių įmonės likvidumą, mokumą, pelningumą ir panašiai. Pagrindiniu pasirinktas savivaldybių investuotų lėšų efektyvumą geriausiai parodantis rodiklis – nuosavo kapitalo grąža.

Ne visoms SKĮ svarbu siekti kuo didesnio pelno ir jį gauti, tačiau visoms gaunamas pelnas yra reikalingas siekiant kitų tikslų: norint atnaujinti nusidėvėjusį turtą ar planuojant įmonės plėtrą, gerinant teikiamų paslaugų kokybę. Kitaip tariant, be pradinės savivaldybės investicijos, SKĮ neturėtų reikalauti papildomų įnašų iš savininko – ji turėtų sugebėti išsilaikyti ir nepabloginti turimo turto be savivaldybės pagalbos. Taigi su investicijų grąža susiję rodikliai yra itin svarbūs savivaldybėms. Jie parodo įmonės gebėjimą išsilaikyti rinkoje ir veiklą vykdyti efektyviai. Gyventojai, iš kurių savivaldybės teritorijoje surenkami mokesčiai, kaip ir bet koks kitas investuotojas ar įmonės savininkas, investuodami turėtų tikėtis naudos: SKĮ mokami dividendai arba pelno dalis gali būti panaudojami visuomeniniams poreikiams tenkinti, gyventojų gyvenimo kokybei gerinti.

Taigi, investicijų į SKĮ grąžos pakankamumas vertinamas dviem aspektais: pagal finansinius rodiklius (nuosavo kapitalo grąža, turto grąža ir grynasis pelningumas) ir pagal išmokėtus dividendus arba į savivaldybės biudžetą sumokėtą pelno dalį.

1.1. Finansiniai rodikliai rodo nepakankamai finansiškai tvarią savivaldybių kontroliuojamų įmonių būklę

Audito metu nebuvo siekiama įvertinti kiekvienos SKĮ rezultatą atskirai. Norint atlikti tokią finansinę analizę, reikėtų išsamiai susipažinti su įmonės veikla ir visomis susijusiomis aplinkybėmis. Buvo vertinamas visų SKĮ, kaip vieno portfelio, finansinis rezultatas – kokį bendrą rezultatą savivaldybėms duoda jų valdomos įmonės. Atsižvelgiant į SKĮ veiklos skirtingumą, buvo vertinami ir tam tikrų veiklos sektorių SKĮ rezultatai – nuosavo kapitalo grąžos ir kiti rodikliai (pateikiami 3 priede).

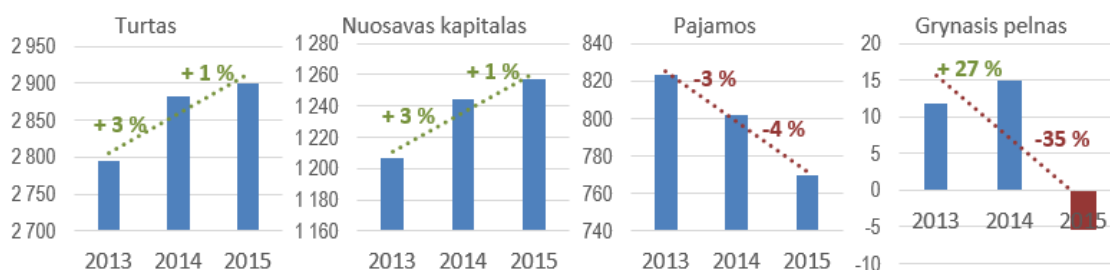
Vertinti, ar SKĮ finansinė būklė laikytina tvaria, pasirinkta pagal valstybės valdomų įmonių finansinius rodiklius. SKĮ rezultatai lyginti ir su visų Lietuvos įmonių vidutiniais rezultatais, o nuosavo kapitalo grąžai įvertinti pateiktas ir VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ patraukliu investuotojams laikomas grąžos dydis.

SKĮ portfelio rodiklių analizė atlikta 59 savivaldybėse: vienintelė Panevėžio r. savivaldybė į portfelį nebuvo įtraukta, nes nekontroliuoja jokių įmonių. Duomenys analizei atlikti buvo surinkti iš viešai skelbiamų savivaldybių ar jų kontroliuojamų įmonių interneto svetainių arba savivaldybių pateiktų šių įmonių finansinių ataskaitų. Pasirinktiems finansiniams rodikliams, nuosavo kapitalo grąžai, turto grąžai ir grynam pelningumui apskaičiuoti naudojami šie duomenys: grynasis pelnas (nuostolis), nuosavas kapitalas, apskaitinis turtas ir įmonių pardavimo pajamos metų pabaigoje. Toliau aptariami šių dydžių pokyčiai audituojamu laikotarpiu, lėmę analizuojamų finansinių rodiklių pokyčius.

SKĮ portfelio apskaitinio turto vertė augo ir 2015 m. sudarė 2,9 mlrd. Eur. Didžiausią turto dalį sudarė vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo funkcijas atliekančių SKĮ turto vertė – 45 proc. ir šilumos tiekimo sektoriuje veikiančių SKĮ turto vertė – 19 procentų. Nuosavas kapitalas paskutiniaisiais metais taip pat tik didėjo: 2015 m. jis sudarė 1,26 mlrd. Eur, didžiausia dalis – vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo funkcijas atliekančių SKĮ – 42 proc. ir šilumos tiekimo sektoriuje veikiančių SKĮ – 27 procentai.

Nepaisant apskaitinio turto ir nuosavo kapitalo augimo, SKĮ bendros pajamos audituojamu laikotarpiu kasmet mažėjo – nuo 824 mln. iki 770 mln. Eur. Didžiausią pajamų dalį gavo transporto sektoriaus SKĮ (26 proc.), nors jų nuosavas kapitalas portfelyje sudarė tik 8 procentus. Vandens ir nuotekų sektoriaus SKĮ uždirbo 24 proc., šilumos sektoriaus – 23 proc. visų pardavimo pajamų. SKĮ grynasis pelnas paskutiniaisiais metais sumažėjo – 2015 m. rezultatas buvo nuostolingas: palyginti su 2014 m. gautu pelnu, jis sumažėjo 35 proc. (žr. 5 pav.).

5 pav. SKĮ portfelio apskaitinio turto, nuosavo kapitalo, gautų pajamų ir grynojo pelno pokyčiai 2013–2015 m., mln. Eur

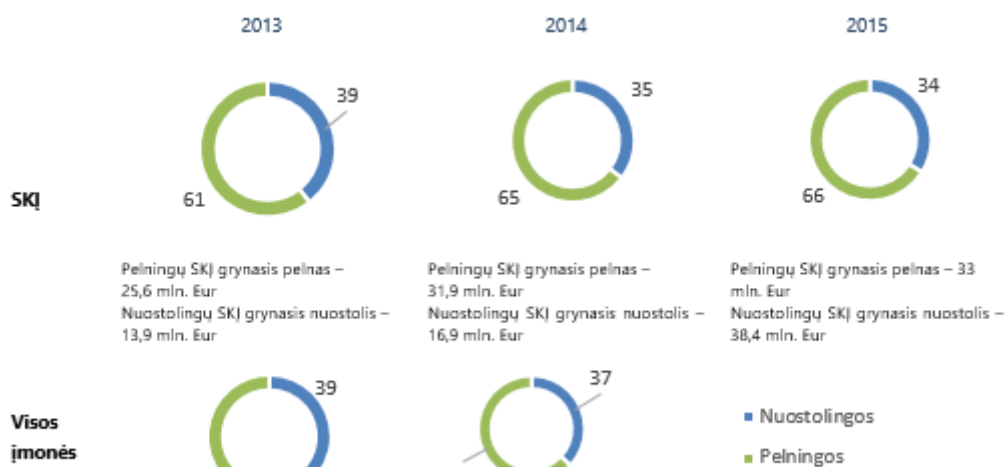

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktus duomenis

Tai, kad SKĮ portfelis 2015 m. patyrė nuostolį, nereiškia, kad visos SKĮ veikė nuostolingai. Iš tikrųjų didesnioji jų dalis veikė pelningai ir uždirbtas pelnas audituojamu laikotarpiu didėjo, bet nuostolingų įmonių nuostolis paskutiniaisiais metais viršijo uždirbtą pelną. Pelningų ir nuostolingų SKĮ dalis 2013–2015 m. ir palyginimas su visų Lietuvos įmonių pasiskirstymu tarp pelningų ir nuostolingų pateiktas 6 paveiksle.

LR statistikos departamento duomenimis, procentinis pelningų ir nuostolingų SKĮ pasiskirstymas labai panašus į pelningų ir nuostolingų Lietuvoje veikusių visų įmonių pasiskirstymą. Atkreipiame dėmesį, kad 25 proc. visų SKĮ uždirbo mažiau nei 15 tūkst. Eur pelno.

6 pav. Pelningai ir nuostolingai veikusių SKĮ ir visų Lietuvos įmonių dalis 2013–2015 m., proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių ir LR statistikos departamento pateiktus duomenis

Kaip minėta, kaip pagrindinis finansinis rodiklis SKĮ finansiniams rezultatams įvertinti buvo pasirinkta savininkų investicijų efektyvumą parodanti nuosavo kapitalo grąža. Tai savivaldybių į SKĮ investuotų lėšų panaudojimo efektyvumo matas, kuris, išreikštas eurai, rodo, kiek vienam nuosavo kapitalo eurui tenka grynojo pelno, t. y. kokia savininkų investuotų lėšų dalis grįžta kaip grynas pelnas ir padeda spręsti, kaip efektyviai panaudojamos savininkų lėšos.

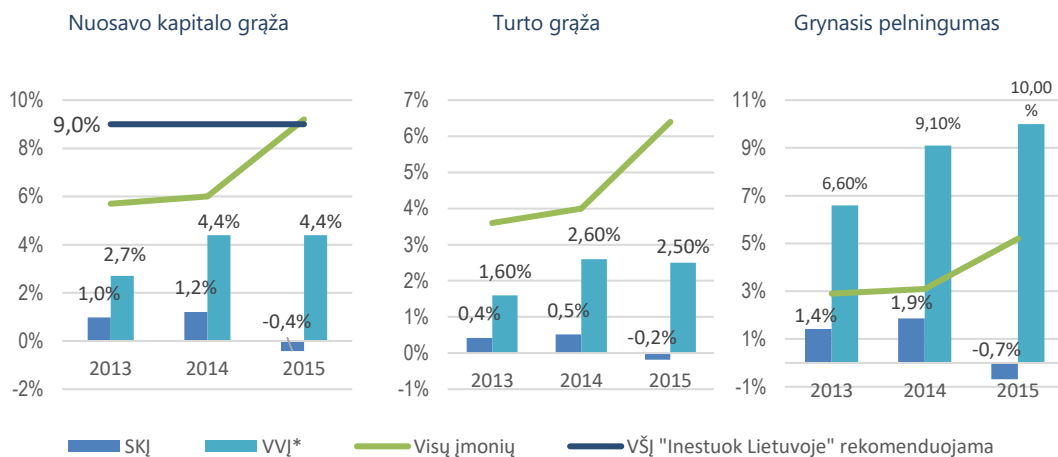
Remiantis VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ ataskaita¹⁰, Lietuvoje veiklą vykdančioms verslininkams patraukli nuosavo kapitalo grąža sudaro vidutiniškai apie 9 procentus. VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ prioritetinių rinkų (Švedijos, Norvegijos, Suomijos, Danijos, Vokietijos, JAV ir Jungtinės Karalystės) investuotojai 2011–2015 metais Lietuvoje sukūrė šiek tiek didesnę grąžą – apie 10 procentų.

SKĮ grynasis pelningumas taip pat yra įmonės savininkams vienas svarbiausių finansinių rezultatų. Grynasis pelningumas, kaip pardavimo pajamų ir grynojo pelno koeficientas, gerai apibūdina galutinį įmonės veiklos pelningumą. Piniginė išraiška rodo, kiek vienam pardavimo eurui tenka grynojo pelno.

Turto grąža parodo, kiek grynojo pelno tenka kiekvienam viso turto piniginiam vienetui. Turto grąža apibūdina sugebėjimą pelningiau naudoti visą turtą, rodo, kokia viso turto dalis susigrąžinama.

SKĮ veiklos rezultatus parodantys finansiniai pelningumo rodikliai lyginti su trejų audituojamų metų VVĮ rezultatais ir visų Lietuvos įmonių rezultatais. Remiantis savivaldybių pateiktose SKĮ finansinėse ataskaitose esančia informacija, buvo suskaičiuota 2013–2015 m. SKĮ portfelio nuosavo kapitalo grąža, turto grąža ir grynasis pelningumas.

7 pav. SKĮ portfelio finansinių rezultatų palyginimas su VVĮ ir visų Lietuvos įmonių rezultatais 2013–2015 m.

* VVĮ finansiniai rodikliai normalizuoti.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktus duomenis

Kaip matyti iš 7 pav., SKĮ portfelio pelno rezultatai pagal visus tris rodiklius nesiekė visų Lietuvos įmonių vidurkio ir VVĮ rezultatų. Vertinant nuosavo kapitalo grąžą matyti, kad SKĮ portfelio rodiklis mažesnis ir už VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ rekomenduojamą dydį.

Atkreiptinas dėmesys, kad 2015 m. SKĮ portfeliui patyrus nuostolį, nuosavo kapitalo grąža taip pat tapo neigiama. Nepaisant to, audituojamu laikotarpiu ne visi sektoriai, kuriuose veikia SKĮ, buvo nuostolingi. Pelningiausi buvo atliekų tvarkymo ir keleivių vežimo sektoriai. 2015 m. atliekų

¹⁰ „Investicijų grąža“. Prieiga per internetą: <http://www.investlithuania.com/wp-content/uploads/2016/03/Investiciju-graza.pdf>.

sektoriuje veikiančių SKĮ nuosavo kapitalo grąža sudarė beveik 7 proc., o keleivių vežimo sektoriuje veikiančių SKĮ – 4,44 procento. 2015 m. nuostolingiausiai veikė grupė SKĮ, kurių veikla nepriskirtina nė vienam iš sektorių: 2015 m. nuosavo kapitalo grąžos rodiklis nukrito iki –10 proc. (detalesnė informacija apie sektoriuose veikiančias SKĮ pateikta 3 priede).

Apibendrinant SKĮ portfelio pelningumo rodiklius galima teigti, jog jie rodo, kad SKĮ finansinė būklė nėra pakankamai tvari. 2015 m. SKĮ, turėdamos 2 900 mln. Eur vertės turto, iš kurio 1 257 mln. Eur – nuosavo kapitalo, patyrė 5 mln. Eur nuostolio. Didesnė dalis, t. y. 66 proc., SKĮ veikė pelningai, jų visų pelno suma buvo mažesnė už visų nuostolingai veikusių SKĮ patirto nuostolio sumą, ir tik 40 proc. SKĮ uždirbtas grynasis pelnas sudarė po daugiau kaip 15 tūkst. Eur.

Jei SKĮ portfelis pasiektų VVĮ nustatytą siektiną 5 proc. nuosavo kapitalo grąžą, grynasis jų pelnas su šiuo metu turimu nuosavu kapitalu sudarytų beveik 63 mln. Eur. Jei SKĮ portfelis pasiektų 9 proc. nuosavo kapitalo grąžą, grynasis jų pelnas sudarytų 113 mln. Eur. Tokiu atveju SKĮ galėtų mokėti didesnius dividendus savivaldybėms, skirti didesnes sumas turtui atnaujinti ir veiklai plėtoti.

1.2. Dividendus arba pelno dalį į savivaldybių biudžetus moka nepakankamai jų kontroliuojamų įmonių

SKĮ uždirbus pelną, priklausomai nuo jos teisinės formos, į savivaldybės biudžetą gali būti mokami dividendai, kai įmonės teisinė forma yra AB arba UAB, ir įmonės paskirstytojo pelno dalis, kai įmonės teisinė forma yra SĮ.

Dividendai yra akcininkui paskirta pelno dalis, proporcinga jam nuosavybės teise priklausančių akcijų nominaliajai vertei¹¹. SKĮ atveju savivaldybėms priklauso 100 proc. arba didžioji dalis dividendų, priklausomai nuo kontroliuojamo akcijų paketo. Visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu paskirti dividendai yra bendrovės įsipareigojimas akcininkams.

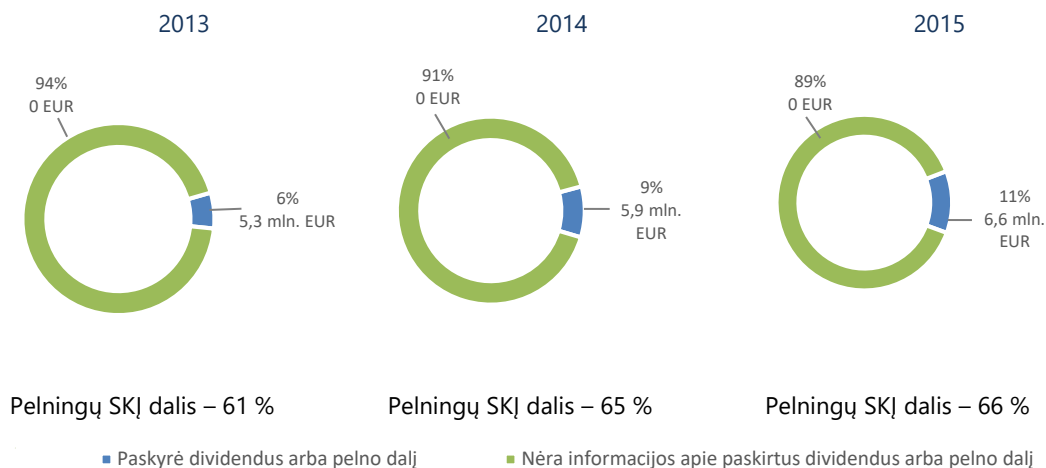
Savivaldybės kontroliuojamos įmonės iš paskirstytino pelno į valstybės ar savivaldybės biudžetą sumokama įmonės pelno įmoka yra 50 proc. įmonės ataskaitinių finansinių metų pelno, jei nėra kitų sąlygų, pvz., nesumokėtų mokesčių¹².

Išanalizavome, kokia dalis SKĮ ir kiek dividendų ar pelno įmokų paskyrė sumokėti į savivaldybių biudžetus 2013–2015 metais. Atkreiptinas dėmesys, kad neanalizavome, ar tiek dividendų ar pelno įmokų į savivaldybių biudžetus ir buvo pervesta. Kaip parodė atrinktose SKĮ atliktos procedūros, dalis SKĮ į savivaldybių biudžetus pinigų nepervedė dėl skirtingų priežasčių.

Kriterijumi, rodančiu, ar pakankama dalis SKĮ skiria dividendus arba pelno įmokas, laikysime pelningai veikusių SKĮ dalį procentais. Taip pat įvertinsime, kokią dalį pelningų SKĮ gauto grynojo pelno sudarė dividendai ir pelno įmokos (žr. 8 pav.). Detalesnė informacija apie paskirtus dividendus ir pelno įmokas į savivaldybių biudžetus pagal sektorius pateikiama ataskaitos 3 priede.

¹¹ LR akcinių bendrovių įstatymas, 2000-07-13 Nr. VIII-1835 (2011-12-15 redakcija Nr. XI-1798), 60 str. 1–2 d.

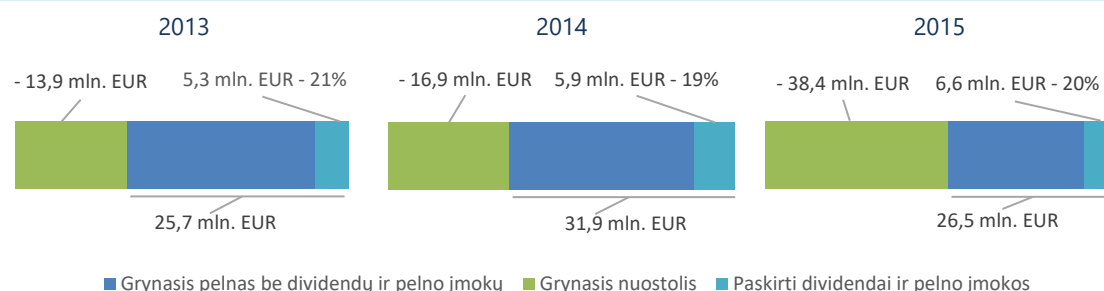
¹² LR valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymas, 1994-12-21 Nr. I-722 (2011-12-01 redakcija Nr. XI-1752), 15 str. 6 d.

8 pav. SKĮ dalis, kurių finansinėse ataskaitose paskirti dividendai arba pelno įmokos 2013–2015 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktus duomenis

Dividendus ir pelno įmokas 2013, 2014 ir 2015 m. paskyrė atitinkamai 6, 9 ir 11 proc. visų SKĮ. Kaip minėta, pelningų įmonių dalis tais metais buvo atitinkamai 61, 65 ir 66 procentai.

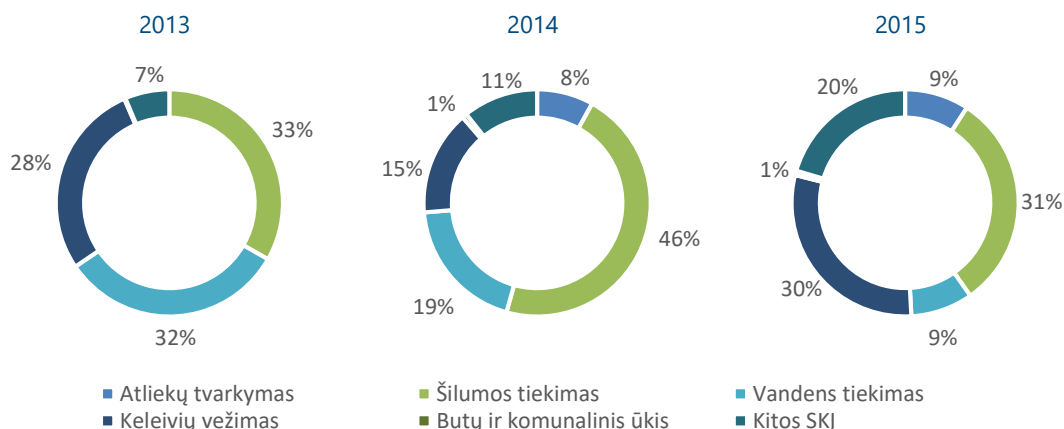
Nepaisant augimo tendencijų, SKĮ grąža dividendais ir pelno įmokomis yra maža, t. y. apie 20 proc. bendrai gauto grynojo pelno, neįskaičiuojant nuostolingų įmonių nuostolio (žr. 9 pav.). 2015 m. paskirti dividendai ir pelno įmokos sudarė 6,6 mln. Eur, t. y. 20 proc. iš viso gauto grynojo pelno.

9 pav. Iš pelningų SKĮ gauto grynojo pelno paskirtų dividendų ir pelno įmokų dalis 2013–2015 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktus duomenis

Jeigu visos AB ir UAB kaip dividendus ar pelno įmokas į savivaldybių biudžetus būtų paskyrusios bent 50 proc. grynojo pelno, kaip nustatyta SJ, 2015 m. tai būtų sudarę apie 16 mln. Eur. Jei būtų pasiekta 9 proc. nuosavo kapitalo grąža, 2015 m. į savivaldybių biudžetus galėjo grįžti apie 55 mln. Eur, t. y. beveik 10 kartų daugiau, nei buvo paskirta šiais metais.

SKĮ išmokėti dividendai ir į savivaldybių biudžetus sumokėtos pelno įmokos tarp visų SKĮ yra pasiskirsčiusios itin skirtingai. Kaip minėta, 2015 m. dividendus arba į savivaldybių biudžetus mokamą pelno dalį paskyrė tik 11 proc. SKĮ, o 75 proc. visų dividendų išmokėjo mažiau nei 2 proc. visų SKĮ. Kokia dalis visų dividendų ir pelno įmokų buvo paskirta pagal sektorius, parodyta 10 paveiksle.

10 pav. SKĮ paskirti dividendai ir pelno įmokos pagal sektorius 2013–2015 m., proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktus duomenis

Didžiausią dalį dividendų visais metais paskyrė šilumos tiekimo sektoriuje veikiančios SKĮ, 2015 m. beveik trečdalį dividendų ir pelno įmokų paskyrė keleivių vežimo sektoriuje veikiančios SKĮ.

Atlikus audito procedūras atrinktose SKĮ paaiškėjo, kad dividendai ir pelno įmokos ne visais atvejais pervedami į savivaldybių biudžetus, nepaisant to, kad SKĮ ir uždirba pelno. Nustatėme, kad tą lėmė įvairios priežastys: SKĮ turėjo suformuoti privalomąjį rezervą, kuris buvo mažesnis, nei numatyta; ankstesniais metais buvo susidaręs nuostolis, kurį reikėjo padengti; apyvartinių lėšų trūkumas; reikšmingos savivaldybės skolos; pelnas nebuvo paskirstytas pačios savivaldybės sprendimu; pelnas buvo naudojamas SKĮ infrastruktūros plėtrai. Didžioji dauguma atrinktų įmonių savivaldybei dividendų ir pelno įmokų į biudžetą nepaskyrė ir nemokėjo, nes neuždirbo pelno arba patyrė nuostolių.

Pavyzdys

UAB „Grinda“ 2013–2014 m. veikė pelningai ir 4,5 proc. paskirstytino pelno skyrė dividendams, tačiau jie nesumokėti į biudžetą. Direktorius paaiškinimu, dividendai nesumokėti dėl savivaldybės skolos įmonei ir apyvartinių lėšų trūkumo.

Remiantis Vilniaus miesto savivaldybės Kontrolės ir audito tarnybos išvadomis¹³, 2013 ir 2014 metų pelno paskirstymo projektai buvo patvirtinti, nors auditoriaus išvados buvo nurodyta, kad tų metų veiklos rezultatas turėtų būti mažesnis. Bendrovė, vadovaudamasi savivaldybės administracijos direktoriaus patvirtintu 2013 metų pelno paskirstymu, 2015 metais apskaičiavo darbuotojams 139 tūkst. Eur premijų už 2013 metų rezultatus. Premijų išmokėjimo metu UAB „Grinda“ buvo skolinga Valstybinei mokesčių inspekcijai.

Apibendrinant rezultatus, gautus išanalizavus SKĮ į savivaldybių biudžetus paskirtus dividendus ir pelno įmokas, galima teigti, jog savivaldybių iš SKĮ gaunamos įmokos yra nepakankamos. Dividendus arba pelno dalį moka tik labai nedidelė dalis SKĮ: 2013, 2014 ir 2015 m. – atitinkamai 6, 9 ir 11 proc., nors pelningai veikusių SKĮ dalys buvo atitinkamai 61, 65 ir 66 procentai. Savivaldybėms sumokėti dividendai arba pelno dalis 2013–2015 m. sudarė apie 20 proc. pelningų SKĮ gauto grynojo pelno.

SKĮ finansinių rodiklių, dividendų ir pelno įmokų analizės rezultatai parodė, kad investicijų į SKĮ grąža yra nepakankama. Nors yra SKĮ, veikiančių pelningai ir mokančių dividendus arba pelno dalį

¹³ Vilniaus miesto savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos 2016-03-30 ataskaita Nr. R-05-3 „Dėl UAB „Grinda“ audito“.

į savivaldybių biudžetus, bendra SKĮ portfelio būklė nepatenkinama. 2015 m. visų nuostolingų SKĮ patirto nuostolio suma buvo didesnė už visų pelningų SKĮ gauto pelno sumą, tai lėmė ir finansinių rodiklių neigiamas reikšmes. Visais metais audituojamu laikotarpiu SKĮ finansiniai rodikliai nesiekė VVĮ pasiektų dydžių ir visų Lietuvos įmonių rezultatų.

Esama situacija rodo, kad tik maža dalis visų SKĮ vykdo tvarią veiklą ir duoda pakankamą grąžą savivaldybėms. Siekiant efektyvios šių įmonių veiklos, užtikrinsiančios ir kokybiškų prekių tiekimą, ir kokybiškų paslaugų teikimą gyventojams ypač svarbiuose sektoriuose bei tvarią įmonių finansinę situaciją, savivaldybių laukia nelengvi iššūkiai: savininkai pirmiausiai turi deklaruoti, kokių rezultatų laukiama iš įmonių, o vėliau turi būti ieškoma būdų, kaip tuos rezultatus pasiekti. Viena svarbiausių sąlygų, siekiant didesnio efektyvumo, yra stiprios savivaldybės, kurios naudojasi savininko teisėmis ir savo įmonių valdysenos politiką grindžia priemonėmis, padedančiomis pasiekti SKĮ tikslus.

2. SAVIVALDYBIŲ KONTROLIUOJAMŲ ĮMONIŲ VALDYSENA YRA NEREZULTATYVI

Savivaldybių kontroliuojamų įmonių finansiniai rodikliai yra prasti. Priežastys gali būti įvairios – nuo makroekonominės situacijos iki įmonės netinkamos vadybos. SKĮ portfelio rodiklių analizė parodė, kad jų rodikliai tendencingai prastesni už šalies ar VVĮ rodiklius: daugeliu atveju jos teikia tas pačias paslaugas kaip ir privataus sektoriaus įmonės, bet rezultatai yra prastesni. Viena svarbiausių priežasčių – nerezultatyvi SKĮ valdysenos politiką, todėl pirmą kartą vertinome įmonių valdyseną – priemones, kurias taiko savivaldybės, siekdamos efektyvios ir skaidrios SKĮ veiklos.

Siekdamas aktyviai vykdyti nuosavybės funkcijas, pvz.: nustatyti finansinius ir kitus tikslus ir atlikti stebėseną; užtikrinti skaidrumą, savininkas priima valdysenos politiką nustatančius teisės aktus, kuriuose aiškiai apibrėžia visų įmonių valdyme dalyvaujančių institucijų, įstaigų ir įmonių teises ir pareigas. Šiuose dokumentuose taip pat apibrėžiama tvarka, kaip nustatomi kolegialių valdymo organų narių atlyginimai, nustatomi jų atrankos principai, nurodomi lauktini įmonių rezultatai.

2.1. Neįvardijama, kokių tikslų turi siekti kontroliuojamos įmonės

Vienas iš EBPO gairėse pateikiamų įmonių valdysenos principų – aktyvus savininkas turi įvardyti įmonės tikslus. Savivaldybės turi aiškiai įvardyti įmonėms keliamus tikslus, o šie tikslai turi būti suderinti su įmonių ilgalaikėmis strategijomis. Kiek tai įmanoma, tikslai turėtų būti tokie, kad juos būtų galima kiekybiškai įvertinti, pvz., nuosavo kapitalo grąžos lygis. Taip pat reguliariai turėtų būti vertinama, kaip įmonės siekia nustatytų tikslų. Tik aiškiai žinodamos, ko iš jų tikisi savivaldybė, SKĮ gali veikti efektyviai.

Savivaldybių kontroliuojamoms įmonėms keliamus tikslus vertiname atsižvelgdami į principus, kurie taikomi VVĮ valdysenoje. Įgyvendinant VVĮ reformą, Vyriausybės nutarimu¹⁴ buvo patvirtintas Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse tvarkos aprašas – vienas svarbiausių pertvarkos dokumentų. VVĮ yra sugrupuotos: 1A grupei priklauso įmonės,

¹⁴ LR Vyriausybės 2012-06-06 nutarimas Nr. 665 „Dėl Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse tvarkos aprašo patvirtinimo“.

kurios yra išimtinai komercinės, kurioms iškeltas tikslas – siekti maksimalaus pelno; 1B grupės įmonės yra pusiau komercinės, siekiančios pelno ir tenkinančios viešuosius interesus (pvz., nuostolingi traukinių maršrutai); 2 grupei priklauso visiškai nekomercinės įmonės, kurioms yra iškeltas tikslas – siekti nulinio pelno, nes jos daugiausia įvykdo valstybės paskirtas funkcijas. Vyriausybės nutarimu¹⁵ nustatyta siektina 2016–2018 metų nuosavo kapitalo grąžą minėtame apraše 1A ir 1B grupėms priskirtoms VVĮ (išskyrus miško urėdijas).

Audito metu vertinome, ar savivaldybės turi tinkamas įmonių valdysenos politikas, kaip ir kokie siektini tikslai yra keliami jų kontroliuojamoms įmonėms. Laikėmės nuomonės, kad savivaldybė turi tinkamą įmonės valdysenos politiką, kai:

- valdysenos politikoje įmonėms kelia bendrinius tikslus;
- kontroliuoja, ar tikslai pasiekti;
- imasi priemonių tokiu atveju, kai įmonės tikslų nepasiekia.

Atlikę audito procedūras, savivaldybės pagal SKĮ keliamus tikslus galime susiskirstyti į dvi grupes:

- numaćiusias kelti SKĮ bendrinius tikslus;
- nekeliančias tikslų.

Audito procedūros parodė, kad iš aštuonių pasirinktų savivaldybių tik Vilniaus miesto ir Akmenės r. savivaldybės siekia pažangos, nes nustato bendrinius tikslus savo kontroliuojamoms įmonėms. Vilniaus miesto savivaldybė naują SKĮ valdysenos politiką, paremtą EBPO gairėse nustatytais principais, pradėjo kurti 2015 metais¹⁶. Savivaldybė įsipareigojo nustatyti aiškius bendrinius tikslus ir apibrėžė kontrolės priemones, kuriomis užtikrintų, kad SKĮ iškelti tikslai būtų pasiekti, ir priemones, kurių reikėtų imtis, jeigu įmonė nepasiektų tikslų arba jos veikla būtų nuostolinga. Įgyvendindama tarybos sprendimu patvirtintą aprašą, savivaldybė priėmė daug priemonių, bet dalis jų iki 2016 m. pabaigos nebuvo įgyvendinta. SKĮ nėra sugrupuotos į tris grupes: komercinės, komercinės, vykdančios visuomeninius įpareigojimus, ir nekomercinės, todėl:

- komercinių ir komercinių, bet vykdančių visuomeninius įpareigojimus kontroliuojamų įmonių grupei nėra patvirtinti rodikliai, kuriais būtų siekiama įmonės verslo vertės augimo ir užtikrinama tinkama savivaldybės investuoto kapitalo grąža;
- neužtikrinama, kad įmonės, priskirtos nekomercinių SKĮ grupei, vykdytų tokią veiklą, kurios nesiektų kiti pelno siekiantys ūkio subjektai arba tokią veiklą vykdytų už didesnę kainą, o pelno siektų tik tuo atveju, jeigu tai netrukdytų siekti joms įstatuose nustatytų savivaldybės socialinių ir politinių tikslų; grupei priskirtos įmonės privalo užtikrinti tvarią įmonės veiklą – veikti nenuostolingai.

Įmonės, kurias kontroliuoja savivaldybė, teikia tam tikras paslaugas, būtinas tenkinti visuomenės poreikius, tačiau jos nuostolingos įmonėms. Tai – nekomercinės SKĮ funkcijos. Niekiant tikslų SKĮ, aiškiai neapibrėžiamos nekomercinės funkcijos ir neįvardijamos jų sąnaudos, todėl sudaromos prielaidos vykdyti kryžminį finansavimą. Taikant šį finansavimą, kai pelninga veikla padengia nuostolingą, prarandama galimybė objektyviai nustatyti veiklos tikslus ir didinti įmonės veiklos efektyvumą.

Pavyzdys

UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ 2013 m. skolinosi 16,8 mln. Eur savivaldybės investicijų projektams įgyvendinti. Paskola buvo reikalinga ne įmonės, o savivaldybės veiklai vykdyti. Įmonė paskolą grąžina iš turto nuomos pajamų.

¹⁵ LR Vyriausybės 2016-05-25 nutarimas Nr. 529 „Dėl valstybės valdomų įmonių nuosavo kapitalo kainų nustatymo“.

¹⁶ Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2015-05-28 sprendimas Nr. 1–54 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo savivaldybės kontroliuojamose įmonėse tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Taikydama naujus skaidrumo ir valdybų sudarymo standartus, Vilniaus miesto savivaldybė diegia modernios valdysenos principus, tačiau siekiant proveržio svarbu patvirtinti bendrinius SKĮ tikslus, kurie apibrėžtų ilgalaikius savivaldybės lūkesčius SKĮ srityje, reikšmingai prisidėtų prie įmonių veiklos efektyvumo ir skaidrumo didinimo, sklandesnio reformos įgyvendinimo.

Akmenės rajono savivaldybėje 2016 m. SKĮ veiklos rezultatai ir užduotys vertinti pagal naują tvarką¹⁷. Visoms SKĮ nustatyti 6 finansiniai rodikliai ir jų vertinimo kriterijai: grynojo pelningumo, nuosavo kapitalo grąžos, bendrojo likvidumo koeficiento, nuosavybės koeficiento, pajamų, tenkančių vienam darbuotojui (be administracijos) per ataskaitinius metus, sąnaudų, tenkančių vienam darbuotojui (be administracijos) per ataskaitinius metus.

Savivaldybė aiškiai įvardijo įmonėms keliamus tikslus, tačiau visoms yra nustatyti vienodi tikslai, todėl sunku įvertinti, ar jie suderinti su įmonių veiklos specifika, be to, ne visi yra tokie, kuriuos būtų galima kiekybiškai įvertinti.

Pavyzdys

Nustatėme, kad 3 (iš 6) rodikliai vertinami remiantis istoriniais duomenimis: grynojo pelningumo rodikliui keliamas tikslas pagerinti praėjusių metų rezultatą. Pajamų ir sąnaudų, tenkančių vienam darbuotojui, tikslai vertinami abstrakčiais, kiekybiškai neįvardytais kriterijais – padidėjo ar sumažėjo.

Tokios prielaidos gali klaidingai atspindėti įmonių galimybes, nes, remiantis tik ankstesnių metų duomenimis, galimi dideli iškraipymai dėl įvairių vienkartinių įvykių arba dėl įmonės vadovybės ar valdybos negebėjimo efektyviai organizuoti įmonės veiklą, taip formuojant nuomonę, kad įmonė efektyviau veikti negali. Pavyzdžiui, jeigu įmonė keletą metų pasiekia labai mažą kapitalo grąžą ir tai tenkina savivaldybę, tokiu atveju ji gali prieštarauti didesnei kapitalo grąžai, teigdama, kad ankstesniais metais įmonė tokių rezultatų nepasiekė ir nustatyta kapitalo grąža jai nepasiekiamą. Keliant tikslus pagal ankstesnių metų rezultatus išlieka rizika, jog bus patvirtinami nepakankamai ambicingi planai.

Druskininkų, Šiaulių miesto, Mažeikių, Raseinių, Trakų ir Vilniaus rajonų savivaldybės nesiėmė iniciatyvos diegti gerojo valdymo principus kontroliuojamose įmonėse. SKĮ valdysenos politikose bendrinių tikslų kėlimas SKĮ nėra numatytas ir jokie bendriniai tikslai savivaldybės teisės aktais konkrečioms kontroliuojamoms įmonėms nenustatyti.

Druskininkų savivaldybėje nustatėme atvejį, kai, neišreikšus lūkesčių gauti dividendų iš ūkinę veiklą vykdančios įmonės, pelninga įmonė nemoka dividendų savivaldybei, bet teikia paramą jos gavėjams.

Pavyzdys

Druskininkų savivaldybės kontroliuojama įmonė Druskininkų sveikatinimo ir poilsio centras AQUA veikia pelningai: nepaskirstytasis pelnas 2015-12-31 buvo 152 tūkst. Eur. Įmonė dividendų į savivaldybės biudžetą nemoka, tačiau teikia paramą vietos laikraščiui. 2013–2015 m. išleista 437,8 tūkst. Eur.

Savivaldybės teigimu, nors dividendų negavo, Druskininkų vandens parko kompleksas, kaip strateginis kurorto objektas, kurorto vystymuisi per visą laikotarpį jau davė nepamatuojamą grąžą sukurdamas nemenką pridėtinę vertę ne tik savivaldybei, bendruomenei, bet ir regionui, kartu – ir visai valstybei.

Savivaldybė turi aiškiai įvardyti įmonėms keliamus tikslus. Kiek tai įmanoma, tikslai turėtų būti tokie, kad juos būtų galima kiekybiškai įvertinti, taip pat turėtų būti reguliariai vertinama, kaip

¹⁷ Akmenės r. savivaldybės administracijos direktoriaus 2016-04-29 įsakymas Nr. A-180.

įmonės jų siekia. Valdyba turi būti atskaitinga savininkams, veikti taip, kad siektų pačių geriausių rezultatų. Siekiant gerinti teikiamų paslaugų kokybę ir didinti veiklos efektyvumą, reguliariai turėtų būti vertinama, kaip įmonės siekia nustatytų tikslų. Savivaldybė turi sukurti stebėsenos sistemą, vykdyti tikslų pasiekimo kontrolę ir apibrėžti priemones, kurias savininkas turėtų taikyti, jeigu tikslai nebūtų pasiekti. Audito metu nustatėme atvejų, kai savivaldybės nesiima priemonių net esant nuostolingai veiklai. Netaikoma vadovų ir valdybų atsakomybė už prastus įmonių rezultatus net esant tendencingai nuostolingai veiklai.

Pavyzdžiai

2013–2015 metais UAB „Trakų vandenys“, UAB „Trakų šilumos tinklai“ ir UAB „Trakų paslaugos“ veikė nuostolingai. 2015 metais nuostolingai dirbo ir UAB „Trakų autobusai“, bet savivaldybė nesiėmė priemonių, kad pagerintų rezultatus.

2013–2015 metais SĮ „Raseinių butų ūkis“, UAB „Raseinių šilumos tinklai“ ir UAB „Raseinių vandenys“ veikė nuostolingai. 2015 metais nuostolingai dirbo ir UAB Raseinių autobusų parkas, bet savivaldybė nesiėmė priemonių, kad pagerintų rezultatus.

2013–2014 metais UAB „Mažeikių vandenys“, o 2015 metais UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ veikė nuostolingai. Metiniai veiklos rezultatai pristatomi komisijai¹⁸, posėdžiuose analizuojami rezultatai, komisija teikia išvadas administracijos direktoriui, bet finansinių rezultatų nevertina ir priemonių dėl prastų rezultatų nesiimta. Savivaldybė nesiėmė priemonių, kad pagerintų rezultatus.

Atkreipiame dėmesį, kad dviejose savivaldybėse nustatėme kelis atvejus, kai buvo taikytos atsakomybės už prastus SKĮ rezultatus priemonės.

Pavyzdžiai

Akmenės r. savivaldybėje SKĮ vadovaujančiųjų darbuotojų mėnesinės algos kintamoji dalis priklauso nuo pasiektų įmonės veiklos rezultatų. Kai dvi įmonės 2015 m. nepasiekė joms keltų tikslų, vadovams buvo sumažinta mėnesinės algos kintamoji dalis.

Šiaulių miesto SKĮ UAB „Žiburio“ knygynas veikla 2013–2015 metų laikotarpiu buvo nuostolinga. Savivaldybė ėmėsi priemonių – 2016 m. paskirtas naujas įmonės vadovas.

Išskėlusi tikslus, savivaldybė privalo pasirūpinti, kad įmonė jų siektų, todėl būtina sukurti tikslų pasiekimo kontrolės procedūras ir numatyti SKĮ vadovų ir valdybų narių atsakomybę už nepasiektus tikslus. Keliant tikslus, įmonės bus skatinamos optimaliai naudoti išteklius ir efektyviau organizuoti veiklą, sieks geresnės teikiamų prekių arba teikiamų paslaugų kokybės.

2.2. Savivaldybės nevertina poreikio turėti kontroliuojamų įmonių

Pagal Vietos savivaldos įstatymą¹⁹ savivaldybės turi užtikrinti, kad viešosiomis paslaugomis galėtų naudotis visi savivaldybės gyventojai ir kad šios paslaugos būtų teikiamos nuolat. Įstatymais įpareigojus teikti viešąsias paslaugas, savivaldybėms paliekama sprendimo laisvė parinkti paslaugas teikianti subjektą. Yra atvejų, kai savivaldybė savo SKĮ neturi ir viešųjų paslaugų teikimą patiki kitos savivaldybės kontroliuojamai įmonei arba privačiam ūkio subjektui, pvz., transporto sektoriuje 32 savivaldybėse paslaugas teikia privatūs subjektai.

EBPO rekomendacijose Lietuva skatinama racionalizuoti sektorius, kuriuose veikia daug tą pačią veiklą vykdančių VVĮ (pvz., 42 miškų urėdijos ir 11 kelių eksploatavimo įmonių), siūloma sujungti

¹⁸ Mažeikių r. savivaldybės administracijos direktoriaus 2016-03-10 įsakymas Nr. A1-402.

¹⁹ LR vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07 Nr. I -533 (2008-09-15 redakcija Nr. X-1722), 8 str. 5 d.

tą pačią veiklą vykdančias įmones. Sumažinti iš esmės tą pačią veiklą vykdančių įmonių skaičių raginamos ir savivaldybės. Teisės aktai²⁰ leidžia rinktis regioninį vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo tiekėją – SKĮ, teikiančią paslaugas daugiau nei vienai savivaldybei tame pačiame viešojo geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo regione. Šiame sektoriuje SKĮ yra labiausiai paplitusios ir net 58 savivaldybės turi savo kontroliuojamas įmones.

Savivaldybės tik išskirtiniais atvejais steigia bendras SKĮ, kurių akcininkai yra daugiau nei viena savivaldybė. Tokių SKĮ yra tik atliekų sektoriuje, kur visos savivaldybės, priklausomai nuo regiono, yra 10-ies regioninių atliekų tvarkymo centrų, veikiančių jungtinės veiklos sutarties pagrindu, steigėjos. Kituose sektoriuose steigti bendras įmones nėra nesvarstoma.

Vietos savivaldos įstatymo pakeitimai apribos savivaldybių galimybę steigti naujas kontroliuojamas įmones. Nuo 2017 m. liepos 1 d. savivaldybės galės steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus tik tais atvejais, kai kiti teikėjai viešųjų paslaugų neteikia arba negali jų teikti gyventojams ekonomiškai ir kokybiškai. Tais atvejais, kai viešųjų paslaugų teikimas bus susijęs su ūkinės veiklos vykdymu, savivaldybė galės steigti naują juridinį asmenį šiai ūkinei veiklai vykdyti arba patikėti naujos ūkinės veiklos vykdymą jau veikiančioms savivaldybės valdomiems juridiniams asmenims, tik gavusi išankstinį Konkurencijos tarybos sutikimą.

Vietos savivaldos įstatymo pakeitimuose nenumatyta vertinti veikiančių SKĮ reikalingumo. Iš Lietuvos 2015-12-31 veikusios 271 SKĮ šiame įstatyme nustatytų funkcijų neatliekančios įmonės sudarė 10 procentų. Tai reiškia, kad 20 savivaldybių kontroliavo 28 tokias įmones: knygynus, vaistines, laboratorijas ir dezinfekcijos stotis, oro uostą, sanatoriją, statybinių medžiagų ir įrenginių nuomos įmones ir kitas (žr. 2 priedą). Šių įmonių pagrindiniai tikslai labiau priskirtini veiklai, kurią gali vykdyti ir kiti ūkio subjektai. Remiantis Vietos savivaldos įstatymo 3 str. 8 dalimi, savivaldybė atlieka vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų funkcijas. Įstatymo 9 str. 2 dalis nurodo, kad savivaldybė steigia naujus viešųjų paslaugų teikėjus tik tais atvejais, kai kiti neteikia ar negali jų teikti gyventojams ekonomiškai palankiomis sąlygomis ir geros kokybės.

Audito metu vertinome, ar savivaldybės vertina tokių SKĮ reikalingumą, o jei vertina, tai kokiais kriterijais vadovaudamosi. Laikėmės nuomonės, kad savivaldybei būtina turėti savo SKĮ, kai:

- savivaldybė periodiškai vertina ir aiškiais kriterijais pagrindžia reikalingumą turėti įmonę;
- jei įmonės veikla nėra susijusi su savivaldybių funkcijomis ir strateginiais tikslais, įmonė duoda komercinei veiklai būdingą investicijų grąžą.

Audito procedūras atlikome atsirinktose aštuoniose savivaldybėse. Akmenės ir Vilniaus rajonų bei Šiaulių miesto savivaldybės kontroliuoja įmones, kurių veikla nėra susijusi su savivaldybių funkcijomis ir strateginiais tikslais. Savivaldybės neturi konkrečių kriterijų, kuriais remdamosi periodiškai vertintų visų SKĮ reikalingumą, ir periodinio vertinimo neatlieka. Rinkoje yra kitų savivaldybės ir privačių ūkio subjektų, teikiančių tokias pat paslaugas, bet SKĮ reikalingumo klausimas nesvarstomas, kol įmonės dirba pelningai, nepaisant to, kad pelningumas artimas nuliui.

Pavyzdžiai

SĮ Nemenčinės vaistinė, UAB Vilniaus rajono profilaktinės dezinfekcijos stotis, SĮ Ekologinė laboratorija, UAB „Akmenės profilaktinė dezinfekcija“, UAB „Žiburio“ knygynas teikia iš esmės tokias pačias paslaugas kaip ir privatus subjektai, bet 2013–2015 m. išmokėtų dividendų suma nesiekė 2 tūkst. Eur.

²⁰ LR geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas, 2006-07-13 Nr. X-764 (2014-06-12 redakcija Nr. XII-939), 13 str. 5 d.

ŠĮ Šiaulių oro uosto veikla nėra tiesiogiai susijusi su savivaldybės funkcijomis. Vyriausybės nutarimu²¹ įmonei suteikta teisė organizuoti civilinį oro susisiekimą iš karinio oro uosto. Šiaulių oro uostui savivaldybės skirtos dotacijos²²: 2014 metais – 115,85 tūkst. Eur; 2015 metais – 619,81 tūkst. Eur. Atleidus įmonės direktorių, 2015 m. liepos mėn. suformuota nauja valdyba, naujas direktorius priimtas 2016 metais. 2014 metais įmonės veikla buvo nuostolinga. SKĮ numato mažiausiai trejus metus dirbti nuostolingai, tad kyla klausimas, ar savivaldybei tikslinga turėti nuostolingai dirbančią įmonę, nes oro uostas, atlikdamas vieną iš pagrindinių susisiekimo funkcijų, savarankiškai, be papildomos infrastruktūros (krovinių terminalų, orlaivių remonto angarų), pats savaime nesudaro sąlygų vykdyti pagrindinę oro uosto veiklą – tvarkyti per oro uostą vežamus krovinius ir aptarnauti privačių komercinių orlaivių keleivius. Oro uostas atlieka tik vieną logistinės grandinės funkciją – užtikrina susisiekimą. Tad galima teigti, kad investicijos gali duoti grąžą tik išplėtus komercinę oro uosto veiklą, įvykdžius numatytą investicijų planą ir pradėjus funkcionuoti naujiems infrastruktūros objektams. Oro uosto plėtros planui įgyvendinti būtinos didelės išorinės finansinės investicijos, o jų atsipirkimo tikimybę mažina tai, kad iš esmės tokią pačią veiklą vykdo ir VĮ teisinį statusą turinčios VVĮ „Lietuvos oro uostai“.

Neturėdama objektyvių kriterijų SKĮ reikalingumui įvertinti, Šiaulių miesto savivaldybė rizikuoja, biudžeto lėšas investuodama į SKĮ, nes iš esmės tokias paslaugas teikia valstybės įmonė. Kadangi savivaldybių funkcija yra ne plėtoti nebūtiną ir nuostolingą verslą, o užtikrinti viešųjų paslaugų teikimą, savivaldybės turėtų periodiškai vertinti, ar reikia turėti savo SKĮ. Vertinimas turėtų būti pagrįstas gyventojams teikiama nauda ir grąža savivaldybei.

Atlikę audito procedūras papildomai kreipėmės²³ į 15 savivaldybių, kurios nepateko į audito atranką – joms išsiuntėme klausimynus dėl 19-os SKĮ reikalingumo vertinimo. Klausėme, pagal kokius kriterijus vertinamas SKĮ reikalingumas: ar tos įmonės teikia savivaldybės gyventojams tokią naudą, kurios negali teikti kiti ūkio subjektai; ar savivaldybės vertino tokių įmonių veiklos tęstinumo poreikį.

Į klausimus atsakė visos savivaldybės, kurioms buvo išsiųsti klausimynai. Tik keturios nurodė kriterijus, lemiančius poreikį turėti savo SKĮ, – tai tokio pobūdžio įmonių (trys knygynai ir laboratorija, tirianti nuotekas) stygius. Kitos savivaldybės nurodė, kad teritorijoje yra ir kitų paslaugų teikėjų, teikiančių tokio pat pobūdžio paslaugas, o aiškių kriterijų, lemiančių reikalingumą turėti įmonę, nėra.

Savivaldybėse nepakanka iniciatyvos patobulinti SKĮ portfelį – atsisakyti SKĮ, kai kokybiškas paslaugas teikia privatūs ūkio subjektai. Nors yra panašią veiklą vykdančių SKĮ, bendras įmonės savivaldybės steigia tik išskirtiniais atvejais ir itin retai patiki viešųjų paslaugų teikimą kitos savivaldybės kontroliuojamai įmonei.

Įmonių veiklos racionalizavimas, jungiant ar steigiant bendras įmones, yra naudingas, siekiant didesnio SKĮ efektyvumo. Taip yra mažinamos sąnaudos, gerinama paslaugų kokybė ir atsiranda daugiau galimybių pasiūlyti vartotojams palankesnę paslaugų kainą, kuriama kryptinga, visą regioną apimanti paslaugų teikimo plėtros strategija.

²¹LR Vyriausybės 2004-10-28 nutarimas Nr. 1355 „Dėl Šiaulių karinio aerodromo naudojimo civilinių orlaivių skrydžiams tvarkos aprašo patvirtinimo“.

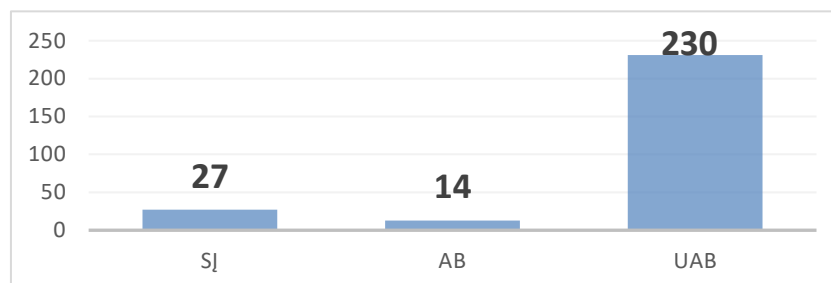
²²Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2014-01-30 sprendimu Nr. T-1 skirta 86 886 Eur veterinarijos postui įrengti; 2014-05-08 sprendimu Nr. T-124 skirta 28 962 Eur infrastruktūros plėtrai; 2015-01-29 sprendimu Nr. T-1 skirta 204 810 Eur degalų pylimo automobiliui įsigyti, perono dangų remontui atlikti, veterinarijos posto įrangai įsigyti; sprendimais 2015-07-09 Nr. T-210, 2015-08-27 Nr. T-226, 2015-09-24 Nr. T-249, 2015-11-26 Nr. T-311, 2015-12-28 Nr. T-338 415 000 Eur skirta dotacijoms oro uosto veiklai finansuoti.

²³2016-11-02 raštas Nr. S-(34-4487)-1775.

2.3. Įmonės teisinė forma tik išskirtiniais atvejais priklauso nuo jos veiklos

SKĮ gali būti AB, UAB arba SĮ. Iš 271 SKĮ net 85 proc. yra UAB, 10 proc. – SĮ, 5 proc. – AB (žr. 11 pav.).

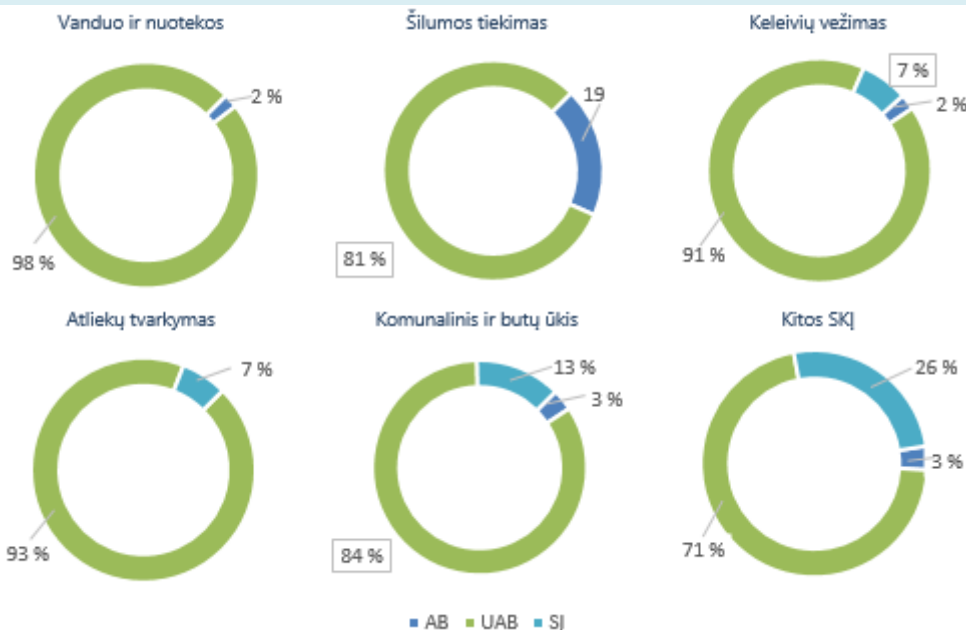
11 pav. SKĮ pagal teisinę formą 2015-12-31

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktus duomenis

Teisinė forma tik retai yra svarbi, siekiant užtikrinti tinkamą įmonės veiklą. Savivaldybės pasirenka skirtingas iš esmės tokią pačią veiklą vykdančių įmonių teises formas (žr. 12 pav.). Yra atvejų, kai tą pačią veiklą vykdo ne tik įmonės, bet ir viešosios įstaigos. Pavyzdžiui, visos savivaldybės yra 10-ies regioninių atliekų tvarkymo centrų, veikiančių jungtinės veiklos sutarties pagrindu, steigėjos. Iš jų pagal teisinę formą 8 centrai yra uždarnosios akcinės bendrovės, o 2 net nėra savivaldybių kontroliuojamos įmonės, nes jų teisinė forma – viešoji įstaiga (žr. 12 pav.).

12 pav. SKĮ pagal teisinę formą sektoriuje 2015 m., proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktus duomenis

Daugiausia SĮ teisinę formą turinčių SKĮ yra tarp įmonių, kurios neatlieka Vietos savivaldos įstatyme įtvirtintų savivaldybių funkcijų. Jos sudaro net 32 proc. (9 SKĮ iš 28).

Vertiname, ar savivaldybės turi kriterijus, kuriais remiantis parenkama SKĮ teisinė forma. Atlikome audito procedūras savivaldybėse, kurios kontroliuoja SĮ teisinę formą turinčias įmones: Akmenės, Raseinių, Vilniaus rajonų, Vilniaus ir Šiaulių miestų. Visas svarbiausias paslaugas gali teikti UAB teisinę formą turinčios SKĮ, o SĮ teisinė forma nėra būtina.

SKĮ, kurių teisinė forma yra SJ, vadovaujasi tuo pačiu teisės aktu, kaip ir VĮ – Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymu, todėl SJ teisinė forma turi tų pačių trūkumų, kaip ir VĮ. EBPO savo apžvalgoje²⁴ teigia, kad VĮ teisinė forma neatitinka gerosios praktikos, nes:

- negali būti renkama stebėtojų taryba, renkama tik valdyba;
- visuotiniai akcininkų susirinkimai nėra šaukiami, nes vienintelis įmonės savininkas yra valstybė;
- VĮ teisinį statusą turinčioms VVĮ negali būti atliekamos nemokumo procedūros.

Valstybės kontrolė atliko auditą²⁵, kurio metu vertino valstybės įmonės teisinės formos reikalingumą. Audito ataskaitoje teigiama, kad, siekiant didesnio perėjimo prie bendrovių teisinės formos, reikia supaprastinti ir suvienodinti VVĮ teisines formas, o pertvarkant jas į ribotos atsakomybės bendroves, viešąsias ar biudžetines įstaigas jas optimizuojant, turėtų būti persvarstomas VVĮ teisinių formų tinkamumas. Auditorių nuomone, tokios teisinės formos kaip VĮ turėtų nelikti arba likti tik išskirtiniais atvejais, kai esamu momentu joks kitas teisinis statusas negalėtų būti pritaikytas. SJ teisinės formos reikalingumas turi būti svarstomas kartu su VĮ teisinės formos reikalingumu.

2.4. Savivaldybės neužtikrina kontroliuojamų įmonių veiklos viešumo ir skaidrumo

Vienas iš Lietuvoje nuo 2010 m. vykdomos valstybės valdomų įmonių reformos tikslų yra šių įmonių skaidrumo ir viešumo didinimas. Stebėdamas, kaip laikomasi VVĮ reformos įgyvendinimo reikalavimų, Valdymo koordinavimo centras rengia apibendrintas VVĮ veiklos ir jos rezultatų ataskaitas, įmonių strategijų įgyvendinimo metines ataskaitas, teikia valstybei atstovaujančioms institucijoms rekomendacijas dėl valstybės valdomų įmonių veiklos tobulinimo. Iki 2013 metų VKC ataskaitose pateikdavo ir SKĮ finansinių rezultatų, jų dinamikos bei efektyvumo vertinimą.

Siekiant skaidrumo ir viešumo, ataskaitos buvo naudingos ne tik visuomenei, bet ir kiekvienai savivaldybei, siekiančiai, kad kontroliuojamos įmonės veiktų sklandžiai. Nuo 2013 m. nustojus rengti apibendrintą SKĮ rezultatų ataskaitą, atsakomybė už informacijos apie SKĮ veiklą ir rezultatus viešumo didinimą tenka SKĮ savininkėms – savivaldybėms.

Audito metu vertinome, ar pasirinktose savivaldybės yra užtikinamas pakankamas SKĮ veiklos ir rezultatų viešumas bei skaidrumas. Laikėme, kad savivaldybės užtikrina kontroliuojamų įmonių veiklos viešumą bei skaidrumą, kai:

- savivaldybė įpareigoja SKĮ viešai skelbti svarbią informaciją;
- savivaldybės rengia ir viešina apibendrintą informaciją apie SKĮ veiklos rezultatus.

Vieša laikėme informaciją, kuri paskelbta atskiroje SKĮ rezultatams skirtoje skiltyje savivaldybės tinklalapyje arba SKĮ interneto tinklalapyje, prieinama visiems ir nemokamai.

Audito metu surinkę informaciją apie tai, ar savivaldybė užtikrina kontroliuojamų įmonių veiklos viešumą bei skaidrumą, nustatėme, kad trūksta sisteminio požiūrio į tai, kokia informacija turėtų būti viešinama savivaldybių administracijų ir SKĮ interneto puslapiuose. Iš pasirinktų savivaldybių tik Vilniaus miesto savivaldybė įpareigoja kontroliuojamas įmones viešinti visą svarbią informaciją apie savo veiklą ir finansinius rezultatus²⁶.

²⁴ OECD Review of the Corporate Governance of State-Owned Enterprises Lithuania, 2015.

²⁵ Veiklos auditas „Valstybės valdomų įmonių grąža valstybei“. Prieiga per internetą: www.vkontrolė.lt.

²⁶ Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymai: 2015-01-16 Nr. 30-119 (galiojo iki 2016-01-20) ir 2016-01-20 Nr. 30-92.

Vilniaus miesto savivaldybės SKĮ privalo skelbti tokią informaciją: įmonės veiklos pobūdį, esamas ir būsimas veiklos kryptis, uždavinius ir tikslus, veiklos rezultatus; įmonės finansinių ataskaitų rinkinius; metinius pranešimus ar veiklos ataskaitas; esamą darbuotojų skaičių; praėjusiais finansiniais metais atliktus, atliekamus ir planuojamus pirkimus; informaciją apie darbo užmokestį.

Vilniaus miesto savivaldybės administracija nepakankamai kontroliavo, kad visos SKĮ pateiktų visą ir išsamią informaciją, nes SKĮ viešai skelbė ne visą privalomą informaciją. Jeigu Vilniaus miesto savivaldybės arba SKĮ interneto puslapiuose būtų viešai paskelbta visa informacija, kaip numatyta, būtų galima susidaryti išsamų vaizdą apie savivaldybės kontroliuojamas įmones.

Kitos pasirinktos savivaldybės neįpareigoja SKĮ viešinti svarbios informacijos. Neturint sisteminio požiūrio, informacija pateikiama nepatogiai, skirtingose vietose, fragmentais – apie skirtingas SKĮ pateikiama skirtinga informacija.

Pavyzdžiai

Vilniaus r. savivaldybės administracijos interneto puslapio skyriuje „Ūkio subjektų priežiūra“ paskelbti UAB Vilniaus rajono profilaktinės dezinfekcijos stoties 2013–2015 m. pranešimai, 2016 m. III ketv. finansinės ataskaitos, o SJ Nemenčinės vaistinės – tik 2013–2015 m. veiklos ataskaitos.

Akmenės r. SKĮ raštiškai įpareigotos viešinti tik darbo užmokestį.

UAB „Druskininkų butų ūkis“ yra vienintelė savivaldybės SKĮ, viešai paskelbusi finansines ataskaitas, bet veiklos ataskaitų neskelbia. UAB „Druskininkų vandenys“ ir UAB Druskininkų sveikatinimo ir poilsio centras AQUA skelbia veiklos ataskaitas, o finansinių ataskaitų – ne.

UAB „Trakų vandenys“ yra vienintelė Trakų r. SKĮ, viešai paskelbusi finansines ir veiklos ataskaitas.

UAB „Mažeikių komunalinis ūkis“ puslapyje nėra finansinės ir veiklos ataskaitų, UAB „Mažeikių vandenys“ puslapyje pavišinta veiklos ataskaita, tačiau nėra finansinių ataskaitų, UAB Mažeikių autobusų parko puslapyje pavišintos finansinės ataskaitos, bet nėra veiklos ataskaitų. UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ puslapyje neradome nei finansinių, nei veiklos ataskaitų.

Kai kurių SKĮ veiklos ataskaitas galima rasti savivaldybių teisės aktų duomenų bazėse, tačiau laikėmės nuomonės, kad toks informacijos skelbimo būdas neatitinka vertinimo kriterijaus, nes rasti informaciją yra nepatogu ir sudėtinga.

Atrinktose savivaldybėse vertinome, ar jos rengia ir viešina apibendrintą informaciją apie SKĮ veiklos rezultatus. Tik Vilniaus miesto savivaldybės administracija pagal SKĮ veiklos viešumo užtikrinimo tvarkos aprašo nuostatas²⁷ savivaldybės interneto puslapyje skelbia suvestinę šių įmonių veiklos rodiklių informaciją nuo 2014 metų. Neskelbiant viešai svarbios informacijos apie SKĮ, nerengiant reguliarių apibendrintų veiklos rezultatų ataskaitų, kuriose pateikiami viso SKĮ portfelio duomenys, prarandama galimybė įvertinti šių įmonių veiklos ir finansinius rezultatus ilguoju laikotarpiu ir palyginti juos su panašių įmonių rezultatais.

Nuo 2016 m. lapkričio 15 d. įsigaliojus Vietos savivaldos įstatymo pakeitimams²⁸, savivaldybė savo interneto svetainėje turės teikti ir nuolat atnaujinti informaciją apie kontroliuojamas įmones, jų vadovus, valdybų narius, pateikti šių įmonių veiklos rezultatų ir finansines ataskaitas, kitą aktualią informaciją. Siekdamas palengvinti viešų duomenų panaudojimą, savivaldybės turėtų vienodai viešinti bent trejų pastarųjų metų informaciją apie SKĮ veiklą ir rezultatus. Duomenys turi būti vienodo, analizei atlikti tinkamo bylų formato.

²⁷ Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymai: 2015-01-16 Nr. 30-119 ir 2016-01-20 Nr. 30-92.

²⁸ LR vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 4, 9 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 9-1 straipsniu įstatymas, 2016-11-08 Nr. XII-2741, 1 str. 2 d.

Viena iš Valdymo koordinavimo centro funkcijų – rengti apibendrintas ataskaitas, vertinti VVĮ finansinius rezultatus ir efektyvumą. Apžvalgos atliekamos nuo 2009 metų, Ūkio ministerijos ir Valdymo koordinavimo centro įdirbis ir patirtis, vertinant VVĮ rezultatus, itin vertingi. Centras galėtų atlikti SKĮ rezultatų analizę ir apibendrinimą. Atvira ir skaidri veikla prisidėtų prie SKĮ efektyvumo didinimo, užtikrinsiančio tiek kokybiškų paslaugų tiekimą gyventojams ypač svarbiuose sektoriuose, tiek tvarią įmonių finansinę situaciją.

2.5. Įmonėse nesudaromos stiprios valdybos

Siekiant pelningos ir efektyvios įmonės veiklos, vienas esminių veiksnių – kompetentinga, motyvuota ir nepriklausoma valdyba. Tai valdymo organas, atsakingas už sėkmingą nustatytų įmonės tikslų įgyvendinimą, nustatantis įmonės strateginius prioritetus, vertinantis įmonės vadovų veiklą ir užtikrinantis jų atskaitingumą.

LR akcinių bendrovių įstatymo 19 straipsnis ir LR valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo 9 str. 2 dalis suteikia galimybę SKĮ steigti kolegialų įmonės valdymo organą – valdybą. Atstovavimo savivaldybei kontroliuojamose įmonėse taisyklės tvirtina savivaldybės administracijos direktorius. Laikėmės nuomonės, kad tos savivaldybės, kurios įstatuose nusprendė sudaryti kolegialų valdymo organą – valdybas, siekia sudaryti stiprias valdybas kontroliuojamose įmonėse, jeigu:

- nurodo sudaryti valdybas kontroliuojamose įmonėse, kai leidžia turimas balsų skaičius;
- valdybos narių atranka yra skaidri ir pagrįsta objektyviais kriterijais;
- į valdybų sudėtis įtraukiami nepriklausomi nariai.

Daugumos atrinktų SKĮ įstatuose įtvirtinta būtinybė sudaryti valdybas, bet audito metu nustatėme, kad Akmenės ir Vilniaus rajonų savivaldybės nusprendė nesteigti valdybų arba steigti jas ne visose kontroliuojamose įmonėse, todėl ne visose SKĮ jos yra.

Pavyzdžiai

Akmenės r. savivaldybėje nustatyta ²⁹, kad savivaldybei nuosavybės teise priklausančių bendrovių akcijų suteikiamas turtines ir neturtines teises įgyvendina savivaldybės vykdomoji institucija – savivaldybės administracijos direktorius. Valdybų nėra nė vienoje iš šešių SKĮ. Atstovavimo Vilniaus r. savivaldybei akcinėse ir uždaroiose akcinėse bendrovėse taisyklėse nėra nustatyta privalomai sudaryti valdybas SKĮ. Vilniaus r. savivaldybėje valdybos buvo sudarytos keturiose iš šešių SKĮ, šiuo metu veikia tik dviejose, nes vienos įmonės veikla sustabdyta, o kitoje, pasibaigus valdybos išrinkimo laikotarpiui, ji nebuvo perrinkta.

Remiantis EBPO gairėmis, valdybos turi būti sudarytos taip, kad būtų įmanoma objektyviai ir nepriklausomai priimti sprendimus. Todėl, numčius sudaryti valdybas, svarbu užtikrinti, kad šis procesas būtų skaidrus ir efektyvus, kad pritrauktų nepriklausomus, kompetentingus ir įmonių valdymo patirties turinčius profesionalus.

Siekdama didesnio skaidrumo, valstybė nustatė bendrą kandidatų į VVĮ valdybas atrankos tvarką: kandidatus į valdybą vertina ir renka speciali atrankos komisija. Ją sudaro nuolatiniai nariai ir trys nariai iš valstybės įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos.

Septyniose atrinktose savivaldybėse, kurių kontroliuojamose įmonėse veikia valdybos, vertinome, kas gali tapti valdybų nariais ir kaip jie skiriami.

²⁹ Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2014-12-29 sprendimas Nr. T-303 „Dėl savivaldybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo akcinėse bendrovėse ir uždaroiose akcinėse bendrovėse“.

„Transparency International“ Lietuvos skyrius rekomenduoja³⁰, siekiant išvengti regimybės dėl netinkamų asmenų skyrimo arba interesų konfliktų skiriant į tam tikras pareigas, viešinti skyrimo priežastis ir nurodyti, kodėl paskirtas žmogus buvo geriausias kandidatas eiti valdybos nario pareigas. Tai padidintų valdybų profesionalumą ir skaidrumą, pasitikėjimą savivaldybėmis ir jų kontroliuojamomis įmonėmis.

Savivaldybės nustato į bendrovės valdybos narius keliamo kandidato kvalifikacijos reikalavimus, bet kriterijai siejami ne su sritimi, o su bendraisiais reikalavimais: nepriekaištinga reputacija, teisės aktų išmanymu ir išsilavinimo lygiu.

Pavyzdžiai

Raseinių r. savivaldybė: bendrovės valdybos nariu gali būti nepriekaištingos reputacijos fizinis asmuo, kuriam teisės aktai nedraudžia eiti šias pareigas, savivaldybės administracijos karjeros valstybės tarnautojas ar darbuotojas, bendrovės darbuotojas, bet nekeliami reikalavimų dėl valdybų narių išsilavinimo.

Vilniaus r. savivaldybė: bendrovės valdybos nariais gali būti siūlomi savivaldybės administracijoje dirbantys karjeros valstybės tarnautojai, darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartį, politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai, bendrovės darbuotojai. Valdybos nariui būtina turėti aukštąjį išsilavinimą, išmanyti ir mokėti taikyti įstatymus, kitus teisės aktus.

Nustatant tik bendruosius reikalavimus, neskatinama į valdybų narius atrinkti kompetentingus, tinkamą patirtį turinčius asmenis. Vykdydama VVĮ pertvarką, valstybė nustatė tris svarbiausias kompetencijas³¹, kurias VVĮ valdybos privalo turėti: strateginio planavimo, finansų ir ūkio šakos. Tuo siekiama užtikrinti, kad kolegialus organas būtų pakankamai kompetentingas vykdyti jam priskirtas funkcijas. Konkretieji kriterijai reikalauja, kad kolegialaus organo nariai privalo turėti tam tikrų įmonei reikalingų žinių. Specialiuosius reikalavimus valdybos nariams nustato įmonės savininko teisės ir pareigos įgyvendinanti institucija.

Nepriklausomų narių įtraukimas į įmonių valdybas padeda siekti didesnės autonomijos ir profesionalumo. Nepriklausomų kolegialių organų formavimas – visuotinai pripažįstama geroji praktika, kuri tarp Lietuvos VVĮ šiuo metu taip pat populiarėja.

Atrinktose savivaldybėse vertinome, ar privaloma į valdybų narių sudėtį įtraukti nepriklausomų asmenų. Tokiu nariu laikėme asmenį, kuris nėra valstybės tarnautojas ar savivaldybei atstovaujančios institucijos darbuotojas, jis ar jo artimas šeimos narys neturi ar paskutiniaisiais metais nebuvo turėjęs su bendrove jokių darbo santykių (išskyrus galimą buvimą kolegialaus organo nariu), verslo ryšių ir kitų sutartinių santykių. Nustatėme, kad tik Vilniaus ir Šiaulių miestų savivaldybės yra numačiusios į valdybą įtraukti nepriklausomų asmenų.

Pavyzdžiai

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Turto valdymo centrui pavesta užtikrinti, kad SKĮ valdybų sudėtyje būtų ne mažiau kaip 2/3 nepriklausomų narių, o, siekiant didesnės narių kompetencijos, kandidatus į valdybų narius rinkti iš VĮ Turto banko Valstybės valdomų įmonių valdymo koordinavimo skyriaus duomenų bazėje registruotų potencialių kandidatų.

Šiaulių miesto savivaldybė nustatė prievolę įtraukti nepriklausomų narių³² tik į SJ Šiaulių oro uosto valdybos sudėtį: ne mažiau kaip 1/3 įmonės valdybos narių turi atitikti nepriklausomumo kriterijų.

³⁰ Savivaldybių skaidrumo tyrimo atvirumo standarto Lietuvos savivaldybėms rekomendacijos. Prieiga per internetą: <http://www.transparency.lt/atvirumo-standartas-lietuvos-savivaldybes/>.

³¹ LR Vyriausybės 2015-06-17 nutarimu Nr. 631 (2017-03-15 redakcija Nr. 196) patvirtintas Kandidatų į valstybės įmonės ar savivaldybės įmonės valdybą ir kandidatų į valstybės ar savivaldybės valdomos bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo renkamą kolegialų priežiūros ar valdymo organą atrankos aprašas.

³² Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2015-12-14 įsakymas Nr. A-1624, 11 p.

Nepriklausomų narių įtraukimas didina įmonių veiklos skaidrumą, padeda siekti didesnio valdybų profesionalumo. Savivaldybės turėtų į SKĮ valdybas įtraukti nepriklausomų narių, turėtų būti taikomi reikalavimai, skatinantys atrinkti atitinkamą patirtį turinčius, profesionalius ir nepriklausomus asmenis.

3. SAVIVALDYBIŲ KONTROLIUOJAMOS ĮMONĖS NE VISAIS ATVEJ AIS SIEKIA VEIKTI EFEKTYVIAI

3.1. Įmonių strategijose nenumatoma didinti jų efektyvumą

SKĮ valdysenos politika yra ne vienintelė priemonė, kurioje įvardijami įmonių tikslai. SKĮ turi turėti aiškius strateginius planus, kurie būtų komunikacijos tarp savivaldybės ir SKĮ valdybų bei vadovų priemonė. Strategijose įmonės turi nurodyti kryptis, kuriomis plėtos savo veiklą, ilgalaikius ir trumpalaikius tikslus bei konkrečius rodiklius, kuriais bus matuojami siekiami tikslai.

Vyriausybė yra įpareigojusi visas VVĮ rengti savo veiklos strategijas. Jos turėtų būti rengiamos bent trejų metų laikotarpiui ir atnaujinamos bent kartą per metus. Planuose, be tikslų ir rodiklių, turi būti nurodyta strateginių projektų įtaka įmonės vertei, jų finansavimo šaltiniai, įmonės aplinkos analizė, turimi ištekliai ir kt.

Kadangi dauguma savivaldybių įmonių valdysenos politikoje nenustato bendrinių tikslų, vertinome, ar SKĮ turi strategijas, ar jose nurodo ilgalaikius ir trumpalaikius tikslus bei konkrečius rodiklius, kuriais bus matuojami siekiami tikslai. Laikėmės nuostatos, kad SKĮ strategija siekiama didinti įmonės efektyvumą, jeigu:

- SKĮ turi strategiją, kurioje nustatyti finansiniai tikslai ir konkretūs rodikliai;
- finansiniai tikslai yra ambicingi.

Savivaldybių sprendimo nekelti įmonėms bendrinių tikslų pasekmės atspindi SKĮ veikloje. Kontroliuojamos įmonės neturi strategijų, kuriose būtų įtvirtintas siekis didinti SKĮ efektyvumą. Savivaldybėse nustatėme skirtingus atvejus: SKĮ strategijų neturi išvis, jomis nesiekama didinti įmonių efektyvumą. Druskininkų ir Vilniaus r. savivaldybėse nustatėme atvejus, kai SKĮ neturi strategijų, o kitų savivaldybių SKĮ turi patvirtintas strategijas, tačiau finansiniai tikslai nekeliami arba yra neambicingi. Jie nustatomi atsižvelgiant į ankstesniais metais pasiektus rezultatus. Taip didėja tikimybė juos įgyvendinti, tačiau efektyvumas nedidinamas.

Pavyzdžiai

UAB Vilniaus rajono profilaktinės dezinfekcijos stoties veiklos plane yra vienas tikslas, kurį galima išmatuoti, – paslaugos pardavimai, tačiau nesiekama efektyvumą didinančių tikslų.

SĮ Nemenčinės vaistinė planuoja gauti pelno, tačiau nenurodyta, kokio lygio siekiama.

UAB „Raseinių šilumos tinklai“ strateginiame veiklos plane nustatyti siektini veiklos rodikliai: kuro sąnaudos, elektros sąnaudos produkto kiekiui pagaminti, vidutinė šilumos kaina ir kiti, tačiau įmonės efektyvumą didinančių finansinių tikslų nekeliami.

UAB „Trakų šilumos tinklai“ ilgalaikės patvirtintos strategijos neturi, tačiau valdyba patvirtino bendrovės 2016–2017 metų veiklos planą, kuriame nurodyta tik darbų pavadinimai ir lėšos, tačiau nenumatyta siekti finansinių tikslų.

Ne visos Vilniaus miesto SKĮ strategijose kelia ambicingus finansinius tikslus, nes:

- siektini finansiniai tikslai nebuvo patvirtinti dviejuose įmonėse iš penkių (UAB „Grinda“, UAB „Start Vilnius“);
- siektini finansiniai tikslai patvirtinti valdybų trijuose įmonėse iš penkių, tačiau tik nuo 2015 (SĮSP, UAB VVK) ar 2016 m. (UAB VVT) ir ne visada ambicingi: UAB VVK patvirtintu finansiniu rodikliu – išlaikyti praeitų metų pelningumo lygį – nesiekama didinti veiklos efektyvumą, nes 2014–2015 m. SKĮ veikė nuostolingai.

Šiuo metu savivaldybės nekelia bendrinių tikslų savo kontroliuojamoms įmonėms. Tai turi neigiamos įtakos SKĮ strategijoms. SKĮ strategijose keliama tikslai nėra skirti veiklos efektyvumui didinti, dažnai jie neambicingi arba jų neįmanoma kiekybiškai įvertinti, todėl sudėtinga objektyviai vertinti, kaip SKĮ siekia nustatytų tikslų. Tik aiškiai žinodamos, ko iš jų tikisi savivaldybė, SKĮ gali tikslus derinti su įmonių strategijomis, numatyti priemones jiems pasiekti ir didinti veiklos efektyvumą.

3.2. Įmonėse sukurta motyvacijos sistema neskatina siekti efektyvumo

Siejant darbo užmokesčio dydį su pasiekiamais rezultatais, vadovas skatinamas siekti gerinti įmonės veiklos rezultatus, nes už gerą darbą bus atlyginama. Tokia sistema turi pranašumų net blogėjant įmonės rezultatams, nes galima taupyti įmonės lėšas.

Atrinktose aštuoniose savivaldybėse pasirinkome visas kontroliuojamas įmones ir įvertinome, ar jų vadovų ir valdybų narių darbo užmokesčio ir priedų sistemos skatina siekti geresnių įmonės finansinių rezultatų. Laikėme, kad SKĮ valdymo organų motyvacijos sistema yra tinkama, jeigu:

- SKĮ vadovų darbo užmokestis, premijos priklauso nuo pasiektų SKĮ rezultatų,
- valdybų nariams atlyginama už atliekamą darbą.

SKĮ vadovų darbo užmokestis ne visada priklauso nuo įmonės pasiektų rezultatų; nustatyta vadovų darbo užmokesčio kintamoji dalis ne visada priklauso nuo įmonės rezultatų, o priedai yra skiriami už atliktus darbus ir tik retai – už pasiektą tikslą.

Pavyzdys

2015 m. UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ veikė nuostolingai, tačiau:

- nustatytos kintamosios darbo užmokesčio dalys nebuvo mažinamos;
- vadovams buvo mokamos vienkartinės piniginės išmokos.

2013–2015 m. UAB „Raseinių vandenys“, UAB „Raseinių šilumos tinklai“ ir SĮ „Raseinių butų ūkis“ veikla buvo nuostolinga, tačiau:

- UAB „Raseinių vandenys“ skirti priedai švenčių proga;
- UAB „Raseinių šilumos tinklai“ skirti priedai už darbą administruojant projektus;
- SĮ „Raseinių butų ūkis“ vieną kartą per metus išmokamas priedas prie mėnesinio atlyginimo už papildomą darbo krūvį.

2013–2015 m. AB „Trakų paslaugos“, UAB „Trakų vandenys“ ir UAB „Trakų šilumos tinklai“ veikla buvo nuostolinga, tačiau:

- UAB „Trakų paslaugos“ nuo 2014 m. lapkričio mėn. direktoriui mokėtas 20 proc. priedas, nors valdybos posėdžio protokole nenurodyta, už ką;
- UAB „Trakų vandenys“ direktoriui mokėtas 30 proc. priedas už Nemuno aukštupio baseino investicinio projekto vykdymą ir finansinių rodiklių gerinimą; direktoriaus pavaduotojui –25 proc. už darbą be pretenzijų;
- UAB „Trakų šilumos tinklai“ direktoriui ir pavaduotojui buvo mokamas pagrindinis atlyginimas ir 20 proc. priedas padidėjus darbo krūviui;

– SĮ Vilniaus rajono autobusų parko vadovui nėra nustatytos darbo užmokesčio kintamosios dalies, kuri priklausytų nuo SKĮ veiklos rezultatų, mokamas tik priedas padidėjus darbo krūviui.

Vilniaus miesto SKĮ vadovams nebuvo nustatyta darbo užmokesčio kintamoji dalis, kuri priklausytų nuo SKĮ veiklos rezultatų, nors rekomendacijose³³ nurodoma, kad už įgyvendintus įmonei iškeltus tikslus ir nepriekaištingą pareigų atlikimą iš sutaupytų savivaldybės įmonės ar bendrovės lėšų, skirtų darbo užmokesčiui, gali būti išmokamas kintamasis atlygis (premijos), apskaičiuojamas vadovaujantis turto valdymo ekspertų darbo grupės rekomendacijomis. Premijų audituotų SKĮ vadovams 2015–2016 m. nebuvo mokama.

Analizavome, ar SKĮ valdybų nariai gauna atlygį. Visų atsirinktų SKĮ, išskyrus Vilniaus miesto, valdybų nariams atlygis už nario pareigas nebuvo mokamas.

Pavyzdys

Vilniaus miesto savivaldybės SKĮ nepriklausomiems valdybų nariams nuo 2016 m. yra atlyginama už nario pareigas. Nepriklausomiems valdybų nariams mokamas atlygis už valdybos nario pareigas savivaldybės įmonėse³⁴ ir uždariesiose akcinėse bendrovėse³⁵ pagal nustatytą tvarką; pagal ją yra nustatomas atlygio dydis.

Neatlyginant už pareigas, valdybų nariai nėra skatinami siekti geresnių įmonės veiklos rezultatų. Savivaldybės turi skirti daugiau dėmesio ne tik SKĮ vadovų ir kolegialių valdymo organų narių atlygio dydžiui nustatyti, jos turėtų didinti ir SKĮ vadovų motyvaciją. Nuo pasiektų rezultatų priklausančio atlygio sistema skatintų profesionalius ir motyvuotus įmonių vadovus.

³³ Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2015-12-04 įsakymas Nr. 40-476 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės įmonių, savivaldybės kontroliuojamų akcinių bendrovių, uždarytų akcinių bendrovių vadovų, jų pavaduotojų ir vyriausiųjų buhalterių darbo apmokėjimo“, 2 p.

³⁴ Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2016-03-02 įsakymas Nr. 30-464 „Dėl standartinės Vilniaus miesto savivaldybės įmonių sutarties dėl valdybos nario veiklos formos tvirtinimo ir valdybos nario atlygio dydžio apskaičiavimo“.

³⁵ Ten pat.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)*
1.	Įtraukus savivaldybes, parengti ir patvirtinti VVĮ pertvarkoje taikomais principais paremtus savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimą SKĮ reglamentuojančių teisės aktų pakeitimus ir SKĮ valdysenos gaires (rekomendacijas), kad būtų:	Lietuvos Respublikos Vyriausybė		
	suvienodintas turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo reguliavimas SKĮ ir VVĮ, kartu laikantis ir savivaldos principų		Parengtas Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo projektas, siekiant suvienodinti SKĮ ir VVĮ reguliavimo srityje taikomą terminologiją.	2017 m. IV ketv.
			Parengti ir priimti Vyriausybės 2007 m. birželio 6 d. nutarimo Nr. 567 „Dėl savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo akcinėse bendrovėse ir uždaroiose akcinėse bendrovėse“ ir Vyriausybės 2007 m. birželio 19 d. nutarimo Nr. 642 „Dėl savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo savivaldybės įmonėse“ pakeitimai, siekiant kuo labiau suvienodinti turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo reguliavimą SKĮ ir VVĮ, kartu laikantis savivaldos principų.	2017 m. IV ketv.
	savivaldybėms rekomenduojama, kaip atskirti komercines ir nekomercines veiklas, sudaryti valdymo organus ir kt.		Parengtas ir priimtas Vyriausybės nutarimas dėl įgaliojimų parengti ir paskelbti rekomendacijas savivaldybėms suteikimo.	2018 m. I ketv.
	apibrėžtas svarbios informacijos apie SKĮ viešinimas: siekdamas užtikrinti vienodą informacijos sklaidą, savivaldybės turėtų viešinti bent trejų pastarųjų metų informaciją apie SKĮ veiklą ir rezultatus		Parengtas Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo projektas, siekiant įtvirtinti informacijos apie SKĮ viešinimą pagrindus.	2017 m. IV ketv.
	įvertintas periodinis SKĮ reikalingumo vertinimas ir		Parengtas Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo projektas,	2017 m. IV ketv.

Rekomen- dacijos eilės numeris ataskai- toje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomen- dacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)*
	kriterijai, kuriais remdamosi savivaldybės galėtų atlikti vertinimą, siekdamas optimizuoti SKĮ portfelį ir jo valdymą – atsisakyti neefektyvių ir nebūtinų įmonių		siekiant nustatyti pareigą kompetentingai institucijai periodiškai vertinti SKĮ reikalingumą bei kriterijus	
2.	Siekiant didesnio SKĮ veiklos viešumo ir skaidrumo, apsvarstyti galimybę pavesti VĮ Turto bankui (Valdymo koordinavimo centrui):	Lietuvos Respublikos ūkio ministerija		
	rengti kasmetinę apibendrintą SKĮ veiklos rodiklių analizę		Parengtas Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo pakeitimo projektas, išplečiant Valdymo koordinavimo centro funkcijas atliekančios įstaigos veiklą, jai priskiriant su SKĮ susijusias funkcijas.	2017 m. IV ketv.
	teikti metodinę pagalbą savivaldybėms įmonių tikslų ir rodiklių nustatymo, strategijų rengimo, tikslų siekimo vertinimo, nepriklausomų valdybos narių atrankos ir kitais su įmonių valdymu susijusiais klausimais			
	parengti savivaldybių viešinamos informacijos apie SKĮ veiklą ir rezultatus formą. Informacija turėtų būti teikiama vienodo, analizei atlikti tinkamo formato, kad būtų palyginami pateikti duomenys		Bendradarbiaujant su Valdymo koordinavimo centru parengta ir paskelbta savivaldybių viešinamos informacijos apie SKĮ veiklą ir rezultatus forma.	2018 m. II ketv.
Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais: Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos Įmonių teisės ir verslo aplinkos gerinimo departamento direktorė Milda Kaupelienė Tel. 8 706 64 951, el. p. milda.kaupeliene@ukmin.lt				

3-iojo audito departamento direktorė

Regina Rudokienė

3-iojo audito departamento vyriausiasis valstybinis auditorius

Julius Lukošius

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Prezidentūrai

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui, Seimo Ekonomikos komitetui, Seimo valstybės valdymo ir savivaldybių komitetui

Lietuvos Respublikos ūkio ministerijai

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

Lietuvos savivaldybių asociacijai

Lietuvos Respublikos savivaldybėms

Auditas atliktas, vykdant 2016-01-18 pavedimą Nr. P-30-1

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Julius Lukošius (grupės vadovas)

Toma Bartašė

Virginija Balkojytė

Adelė Beniušytė

Jūratė Brinienė

Ona Butėnaitė

Daiva Gineikienė

Vidutė Kanapeckienė

Jurgita Kasparaitytė (iki 2016-11-28)

Asta Lalienė

Ramūnas Mišeikis (iki 2016-05-25)

Ramūnas Marcinkevičius

Lina Nalivaikienė (iki 2016-01-03)

Inga Trepšienė

Jolanta Vaznienė

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Ar savivaldybių kontroliuojamų
įmonių valdysena užtikrina
efektyvią ir skaidrią įmonių
veiklą“

1 priedas

Audito procedūros ir metodai

Audito objektas – savivaldybių kontroliuojamų įmonių valdymas ir veikla.

Audito subjektai – Lietuvos Respublikos savivaldybės, atrankos būdu atrinktos 8 savivaldybių 32 kontroliuojamos įmonės.

Audito tikslas – įvertinti, ar savivaldybių kontroliuojamų įmonių valdysena užtikrina efektyvią ir skaidrią įmonių veiklą.

Pagrindiniai duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
1.	<i>Dokumentų peržiūra:</i> Nagrinėjome dokumentus, susijusius su savivaldybių kontroliuojamų įmonių valdysena: ■ Lietuvos teisės aktus, EBPO VVĮ gaires, kitų šalių AAI pateiktą informaciją apie šioje srityje atliktus auditus; ■ Vilniaus ir Šiaulių miestų, Vilniaus, Trakų, Raseinių, Akmenės, Mažeikių rajonų ir Druskininkų savivaldybių dokumentus: sprendimus, įsakymus, tvarkas, ataskaitas, posėdžių protokolus, susijusius su SKĮ valdysena; ■ UAB Druskininkų sveikatinimo ir poilsio centro AQUA, UAB Mažeikių autobusų parko, UAB „Mažeikių komunalinis ūkis“, UAB „Mažeikių šilumos tinklai“, UAB „Mažeikių vandenys“, UAB Telšių regiono atliekų tvarkymo centro, UAB „Akmenės profilaktinė dezinfekcija“, UAB „Akmenės vandenys“, UAB „Naujosios Akmenės komunalininkas“, SĮ „Raseinių butų ūkis“, UAB „Raseinių šilumos tinklai“, UAB „Raseinių vandenys“, UAB „Busturas“, UAB Šiaulių turgaus, SĮ Šiaulių oro uosto, UAB „Gatvių apšvietimas“, UAB „Žiburio“ knygyno, UAB „Trakų paslaugos“, UAB „Trakų šilumos tinklai“, UAB „Trakų vandenys“, UAB „VAATC“, UAB „Grinda“, SĮ „Susisiekimo paslaugos“, UAB „Vilniaus šilumos tinklai“, UAB „Vilniaus vandenys“, UAB „Vilniaus viešasis transportas“, UAB „Vilniaus vystymo kompanija“, UAB „Vilniaus gatvių apšvietimo elektros tinklai“, UAB „Start Vilnius“, SĮ Nemenčinės vaistinės, UAB Vilniaus rajono profilaktinės dezinfekcijos stoties, SĮ Vilniaus rajono autobusų parko dokumentus: įstatus, veiklos	Išanalizuoti: ■ Lietuvos teisės aktus, savivaldybių dokumentus, susijusius su SKĮ steigimu, veikla ir priežiūra, kitų šalių AAI patirtį atliekant vietos valdžios kontroliuojamų įmonių auditus, identifikuoti pagrindines/EBPO gairių dalis, taikytinas savivaldybių kontroliuojamoms įmonėms; ■ ar įmonės siekia optimizuoti savo sąnaudas, ar turi patvirtintas veiklos strategijas, ar įmonėse sukurta motyvacijos sistema sudaro tinkamą aplinką efektyviai veiklai.

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
	strategijas, finansines ataskaitas, veiklos ataskaitas, mokėjimo už darbą tvarkas, valdymo organų posėdžių protokolus, apskaitos registrus, sąnaudas pagrindžiančius pirminius dokumentus, sutartis su valdybos nariais, viešųjų pirkimų ataskaitas. Visų SKĮ finansinius ataskaitų rinkinius.	
2.	<i>Pokalbiai su:</i> - savivaldybių atstovais; - SKĮ atstovais; - Bendrovių valdysenos instituto Baltijos šalyse prezidentu; - Konkurencijos tarybos atstovais; - VĮ „Lietuvos oro uostai“ atstovais; - Ūkio ministerijos atstovais; - VKC atstovais.	Išsiaiškinti: - kokia valdysenos politika yra sukurta savivaldybėje, kaip ji veikia; - ar savivaldybių kontroliuojamos įmonės siekia veikti efektyviai; - svarbiausius valstybės ir savivaldybių įmonių valdymo aspektus; perimti Skandinavijos šalių patirtį.
3.	<i>Apklauso:</i> 60 savivaldybių; 15 savivaldybių. Apklauso buvo atliekamos savivaldybėms siunčiant parengtus klausimynus. Atsakymus pateikė visos savivaldybės, kurioms klausimynai buvo siųsti.	Surinkti informaciją: - apie savivaldybių kontroliuojamų įmonių valdymą; - apie savivaldybių kontroliuojamų įmonių, kurių valdymo forma SĮ, reikalingumą.
4.	<i>Duomenų analizė:</i> Iš finansinių ataskaitų duomenų suskaičiuoti finansiniai rodikliai, analizuotos privačių ūkio subjektų finansinės ataskaitos.	Palyginti atrinktų SKĮ finansinius rodiklius su vidutiniais SKĮ rodikliais, kitų to paties sektoriaus SKĮ rodikliais, to paties sektoriaus privačių ūkio subjektų vidutiniais rodikliais.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Surinktiems duomenims įvertinti taikėme skaičiavimo, palyginamosios ir situacijos analizės, aprašomosios statistikos metodus.

Valstybinio audito ataskaitos

„Ar savivaldybių kontroliuojamų
įmonių valdysena užtikrina
efektyvią ir skaidrią įmonių
veiklą“

2 priedas

Savivaldybių kontroliuojamų įmonių sąrašas 2015-12-31

Eil. Nr.	Savivaldybė	Teisinė forma	Pavadinimas	Sav. dalis (%)
1.	Akmenės r.	SĮ	Ekologinė laboratorija	100
2.	Akmenės r.	UAB	„Naujosios Akmenės komunalininkas“	100
3.	Akmenės r.	UAB	„Akmenės profilaktinė dezinfekcija“	100
4.	Akmenės r.	UAB	<u>Naujosios Akmenės autobusų parkas</u>	100
5.	Akmenės r.	UAB	„Akmenės vandenys“	100
6.	Alytaus m.	SĮ	„Alytaus telekinas“	100
7.	Alytaus m.	UAB	„Dzūkijos vandenys“	99,88
8.	Alytaus m.	UAB	Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras	31
9.	Alytaus m.	UAB	„Alytaus butų ūkis“	100
10.	Alytaus m.	UAB	„Alytaus šilumos tinklai“	98,63
11.	Alytaus r.	SĮ	„Simno komunalininkas“	100
12.	Anykščių r.	UAB	„Anykščių šiluma“	98,2
13.	Anykščių r.	UAB	„Anykščių vandenys“	100
14.	Anykščių r.	UAB	„Anykščių komunalinis ūkis“	100
15.	Birštono	AB	Birštono sanatorija „Versmė“	83,5
16.	Birštono	UAB	„Birštono šiluma“	100
17.	Birštono	UAB	„Birštono vandentiekis“	100
18.	Biržų r.	UAB	Biržų autobusų parkas	100
19.	Biržų r.	UAB	„Biržų vandenys“	93,1
20.	Biržų r.	UAB	„Biržų šilumos tinklai“	100
21.	Biržų r.	SĮ	Biržų agrolaboratorija	100
22.	Druskininkų	AB	„Druskininkų šilumos tinklai“	97,64
23.	Druskininkų	UAB	„Druskininkų vandenys“	100
24.	Druskininkų	UAB	Druskininkų sveikatinimo ir poilsio centras AQUA	100
25.	Druskininkų	UAB	„Druskininkų butų ūkis“	100
26.	Elektrėnų	SĮ	Elektrėnų vaistinė	100
27.	Elektrėnų	UAB	„Elektrėnų komunalinis ūkis“	100
28.	Ignalinos r.	UAB	Ignalinos autobusų parkas	100
29.	Ignalinos r.	UAB	„Ignalinos butų ūkis“	100
30.	Ignalinos r.	UAB	„Kompata“	100
31.	Ignalinos r.	UAB	„Ignalinos vanduo“	99,6
32.	Ignalinos r.	UAB	„Ignalinos šilumos tinklai“	99,6
33.	Ignalinos r.	UAB	„Didžiasalio komunalinės paslaugos“	100
34.	Jonavos r.	UAB	„Jonavos vandenys“	100
35.	Jonavos r.	UAB	„Jonavos knyga“	100

Eil. Nr.	Savivaldybė	Teisinė forma	Pavadinimas	Sav. dalis (%)
36.	Jonavos r.	UAB	„Jonavos paslaugos“	100
37.	Jonavos r.	UAB	„Jonavos autobusai“	100
38.	Jonavos r.	AB	„Jonavos šilumos tinklai“	100
39.	Joniškio r.	UAB	„Joniškio komunalinis ūkis“	100
40.	Joniškio r.	UAB	„Joniškio projektas“	100
41.	Joniškio r.	UAB	„Joniškio butų ūkis“	100
42.	Joniškio r.	UAB	Joniškio autobusų parkas	98,33
43.	Joniškio r.	UAB	„Joniškio vandenys“	100
44.	Jurbarko r.	SĮ	„Jurbarko planas“	100
45.	Jurbarko r.	UAB	Jurbarko autobusų parkas	100
46.	Jurbarko r.	UAB	„Jurbarko komunalininkas“	100
47.	Jurbarko r.	UAB	„Jurbarko vandenys“	100
48.	Kaišiadorių r.	UAB	„Kaišiadorių vandenys“	100
49.	Kaišiadorių r.	UAB	„Kaišiadorių šiluma“	99,9
50.	Kaišiadorių r.	SĮ	Kaišiadorių paslaugos	100
51.	Kalvarijos	UAB	„Kalvarijos komunalininkas“	100
52.	Kauno m.	SĮ	„Kauno planas“	100
53.	Kauno m.	SĮ	„Kapinių priežiūra“	100
54.	Kauno m.	AB	„Kauno energija“	92,84
55.	Kauno m.	UAB	„Kauno autobusai“	100
56.	Kauno m.	UAB	„Kauno gatvių apšvietimas“	100
57.	Kauno m.	UAB	„Kauno butų ūkis“	100
58.	Kauno m.	UAB	„Kauno švara“	100
59.	Kauno m.	UAB	„Kauno vandenys“	100
60.	Kauno m.	UAB	Laboratorinių bandymų centras	88,89
61.	Kauno m.	UAB	Stoties turgus	51
62.	Kauno m.	UAB	Centrinis knygynas	100
63.	Kauno m.	UAB	„Kauno aikštelė“	70,42
64.	Kauno m.	SĮ	„Santakos butų ūkis“	100
65.	Kauno r.	UAB	„Giraitės vandenys“	100
66.	Kauno r.	UAB	Komunalinių paslaugų centras	100
67.	Kauno r.	UAB	„Dezinfekcinė pagalba“	100
68.	Kazlų Rūdos	UAB	„Kazlų Rūdos komunalininkas“	100
69.	Kazlų Rūdos	UAB	„Kazlų Rūdos šilumos tinklai“	100
70.	Kelmės r.	UAB	Kelmės autobusų parkas	100
71.	Kelmės r.	UAB	„Kelmės vanduo“	100
72.	Kelmės r.	UAB	„Kelmės vietinis ūkis“	100
73.	Kelmės r.	UAB	„Kelmės šilumos tinklai“	100
74.	Kelmės r.	SĮ	Kelmės knygynas	100
75.	Kėdainių r.	UAB	„Kėdainių butai“	100
76.	Kėdainių r.	UAB	„Kėdubusas“	100
77.	Kėdainių r.	UAB	„Kėdainių vandenys“	99,87
78.	Klaipėdos m.	SĮ	Sportininkų vaistinė	100
79.	Klaipėdos m.	SĮ	Debreceno vaistinė	100
80.	Klaipėdos m.	AB	„Klaipėdos vanduo“	91,38
81.	Klaipėdos m.	AB	„Klaipėdos energija“	75,24
82.	Klaipėdos m.	UAB	Klaipėdos autobusų parkas	100
83.	Klaipėdos m.	UAB	„Gatvių apšvietimas“	100
84.	Klaipėdos m.	UAB	„Vildmina“	100
85.	Klaipėdos m.	UAB	Senasis turgus	100
86.	Klaipėdos m.	UAB	Naujasis turgus	100
87.	Klaipėdos m.	UAB	Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras	88,16
88.	Klaipėdos r.	UAB	Gargždų turgus	90
89.	Klaipėdos r.	UAB	Stotis	51,85
90.	Klaipėdos r.	UAB	„Klaipėdos rajono energija“	100

Eil. Nr.	Savivaldybė	Teisinė forma	Pavadinimas	Sav. dalis (%)
91.	Kretingos r.	UAB	„Kretingos vandenys“	100
92.	Kretingos r.	UAB	„Kretingos šilumos tinklai“	75,8
93.	Kretingos r.	SĮ	„Kretingos komunalininkas“	100
94.	Kretingos r.	UAB	Kretingos turgus	100
95.	Kretingos r.	UAB	Kretingos autobusų parkas	100
96.	Kupiškio r.	UAB	„Kupiškio komunalininkas“	100
97.	Kupiškio r.	UAB	Kupiškio autobusų parkas	100
98.	Kupiškio r.	UAB	„Kupiškio vandenys“	100
99.	Lazdijų r.	UAB	„Lazdijų vanduo“	99,69
100.	Lazdijų r.	UAB	„Lazdijų šiluma“	99,94
101.	Marijampolės	UAB	Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras	36,67
102.	Marijampolės	UAB	„Sūduvos vandenys“	100
103.	Marijampolės	UAB	Marijampolės autobusų parkas	100
104.	Marijampolės	UAB	Marijampolės autobusų stotis	100
105.	Marijampolės	UAB	„Marijampolės šilumos tinklai“	100
106.	Marijampolės	UAB	„Marijampolės butų ūkis“	66
107.	Mažeikių r.	UAB	„Mažeikių vandenys“	100
108.	Mažeikių r.	UAB	„Mažeikių šilumos tinklai“	99,94
109.	Mažeikių r.	UAB	Mažeikių autobusų parkas	97,73
110.	Mažeikių r.	UAB	„Mažeikių komunalinis ūkis“	91,25
111.	Mažeikių r.	UAB	„Tavo pastogė“	78,05
112.	Mažeikių r.	UAB	Telšių regiono atliekų tvarkymo centras	37
113.	Molėtų r.	UAB	„Molėtų vanduo“	100
114.	Molėtų r.	UAB	„Molėtų šiluma“	99,99
115.	Molėtų r.	UAB	„Molėtų švara“	100
116.	Molėtų r.	UAB	Molėtų autobusų parkas	100
117.	Neringos	SĮ	„Neringos savivaldybės butų ūkis“	100
118.	Neringos	UAB	„Neringos vanduo“	100
119.	Neringos	UAB	„Neringos komunalininkas“	100
120.	Neringos	UAB	„Neringos energija“	99,9
121.	Pagėgių	UAB	„Pagėgių komunalinis ūkis“	100
122.	Pakruojo r.	AB	„Pakruojo autotransportas“	90,85
123.	Pakruojo r.	UAB	„Pakruojo komunalininkas“	100
124.	Pakruojo r.	UAB	„Pakruojo šiluma“	100
125.	Pakruojo r.	UAB	„Pakruojo vandentiekis“	100
126.	Palangos m.	UAB	„Palangos vandenys“	99,66
127.	Palangos m.	UAB	„Palangos šilumos tinklai“	99,97
128.	Palangos m.	UAB	„Palangos komunalinis ūkis“	100
129.	Palangos m.	UAB	„Palangos Klevas“	100
130.	Panevėžio m.	AB	„Panevėžio energija“	59,51
131.	Panevėžio m.	UAB	„Aukštaitijos vandenys“	94,97
132.	Panevėžio m.	UAB	„Panevėžio specialus autotransportas“	100
133.	Panevėžio m.	UAB	Panevėžio autobusų parkas	100
134.	Panevėžio m.	AB	„Panevėžio butų ūkis“	77,64
135.	Panevėžio m.	UAB	„Panevėžio gatvės“	93,7
136.	Panevėžio m.	UAB	„Grauduva“	70,4
137.	Panevėžio m.	UAB	„Panevėžio būstas“	100
138.	Panevėžio m.	UAB	Panevėžio pirtis	87,9
139.	Panevėžio m.	UAB	Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras	39,79
140.	Pasvalio r.	UAB	Pasvalio autobusų parkas	100
141.	Pasvalio r.	UAB	„Pasvalio butų ūkis“	100
142.	Pasvalio r.	UAB	„Pasvalio knygos“	100

Eil. Nr.	Savivaldybė	Teisinė forma	Pavadinimas	Sav. dalis (%)
143.	Pasvalio r.	UAB	„Pasvalio vandenys“	100
144.	Plungės r.	UAB	„Plungės vandenys“	100
145.	Plungės r.	UAB	„Plungės šilumos tinklai“	99,98
146.	Plungės r.	SĮ	„Plungės būstas“	100
147.	Plungės r.	SĮ	Knygynas „Varpas“	100
148.	Plungės r.	UAB	Plungės autobusų parkas	100
149.	Prienų r.	UAB	„Prienų vandenys“	100
150.	Prienų r.	UAB	„Prienų butų ūkis“	100
151.	Prienų r.	AB	„Prienų šilumos tinklai“	96,76
152.	Radviliškio r.	UAB	Radviliškio autobusų parkas	100
153.	Radviliškio r.	UAB	„Radviliškio šiluma“	99,5
154.	Radviliškio r.	UAB	„Radviliškio vanduo“	100
155.	Raseinių r.	UAB	Raseinių autobusų parkas	100
156.	Raseinių r.	UAB	„Raseinių komunalinės paslaugos“	100
157.	Raseinių r.	UAB	„Raseinių šilumos tinklai“	100
158.	Raseinių r.	UAB	„Raseinių vandenys“	100
159.	Raseinių r.	SĮ	„Raseinių butų ūkis“	100
160.	Rietavo	UAB	„Rietavo komunalinis ūkis“	100
161.	Rokiškio r.	UAB	Rokiškio autobusų parkas	100
162.	Rokiškio r.	UAB	„Rokiškio vandenys“	100
163.	Rokiškio r.	UAB	„Rokiškio butų ūkis“	70,5
164.	Rokiškio r.	AB	„Rokiškio komunalininkas“	87,4
165.	Skuodo r.	UAB	„Skuodo vandenys“	100
166.	Skuodo r.	UAB	„Skuodo šiluma“	100
167.	Skuodo r.	UAB	Skuodo autobusų stotis	100
168.	Šakių r.	UAB	Šakių autobusų parkas	100
169.	Šakių r.	UAB	„Šakių komunalinis ūkis“	100
170.	Šakių r.	UAB	„Šakių šilumos tinklai“	100
171.	Šakių r.	UAB	„Šakių vandenys“	100
172.	Šakių r.	UAB	Šakių laidotuvių namai	100
173.	Šakių r.	UAB	Šakių vaistinė	97,35
174.	Šalčininkų r.	UAB	Šalčininkų vaistinė	100
175.	Šalčininkų r.	UAB	„Eišiškių komunalinis ūkis“	100
176.	Šalčininkų r.	UAB	Šalčininkų autobusų parkas	100
177.	Šalčininkų r.	UAB	„Šalčininkų šilumos tinklai“	100
178.	Šalčininkų r.	UAB	„Tvarkyba“	100
179.	Šiaulių m.	SĮ	Šiaulių oro uostas	100
180.	Šiaulių m.	AB	„Šiaulių energija“	95,3
181.	Šiaulių m.	UAB	„Šiaulių vandenys“	100
182.	Šiaulių m.	UAB	Pabalių turgus	100
183.	Šiaulių m.	UAB	Šiaulių turgus	100
184.	Šiaulių m.	UAB	Bendrabutis	100
185.	Šiaulių m.	UAB	„Busturas“	100
186.	Šiaulių m.	UAB	„Šiaulių gatvių apšvietimas“	100
187.	Šiaulių m.	UAB	„Žiburio“ knygynas	100
188.	Šiaulių r.	UAB	„Kuršėnų komunalinis ūkis“	100
189.	Šiaulių r.	UAB	„Kuršėnų vandenys“	100
190.	Šiaulių r.	UAB	Kuršėnų autobusų parkas	100
191.	Šilalės r.	UAB	„Šilalės vandenys“	100
192.	Šilalės r.	UAB	„Šilalės šilumos tinklai“	100
193.	Šilalės r.	UAB	Šilalės autobusų parkas	100
194.	Šilalės r.	UAB	„Gedmina“	100
195.	Šilalės r.	UAB	Šilalės knygynas	100
196.	Šilutės r.	UAB	Šilutės autobusų parkas	100
197.	Šilutės r.	UAB	„Šilutės vandenys“	100
198.	Šilutės r.	UAB	„Šilutės šilumos tinklai“	99,91

Eil. Nr.	Savivaldybė	Teisinė forma	Pavadinimas	Sav. dalis (%)
199.	Širvintų r.	UAB	Širvintų knygynas	100
200.	Širvintų r.	UAB	„Širvintų komunalinis ūkis“	100
201.	Širvintų r.	UAB	Širvintų vaistinė	100
202.	Širvintų r.	UAB	„Širvintų vandenys“	100
203.	Širvintų r.	UAB	„Širvintų šiluma“	99,9
204.	Širvintų r.	UAB	Širvintų autobusų parkas	100
205.	Švenčionių r.	UAB	„Pabradės komunalinis ūkis“	100
206.	Švenčionių r.	UAB	„Švenčionių švara“	100
207.	Švenčionių r.	UAB	„Švenčionių planas“	100
208.	Tauragės r.	UAB	Tauragės autobusų parkas	100
209.	Tauragės r.	UAB	„Tauragės butų ūkis“	100
210.	Tauragės r.	UAB	„Tauragės vandenys“	100
211.	Tauragės r.	UAB	„Tauragės šilumos tinklai“	99,99
212.	Tauragės r.	UAB	„Dunokai“	56,14
213.	Tauragės r.	UAB	Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras	39
214.	Telšių r.	SĮ	„Telšių butų ūkis“	100
215.	Telšių r.	UAB	„Telšių šilumos tinklai“	99,98
216.	Telšių r.	UAB	Telšių autobusų parkas	100
217.	Telšių r.	UAB	„Telšių vandenys“	100
218.	Trakų r.	UAB	„Trakų vandenys“	100
219.	Trakų r.	UAB	„Trakų šilumos tinklai“	99,78
220.	Trakų r.	UAB	„Trakų autobusai“	100
221.	Trakų r.	UAB	„Trakų paslaugos“	100
222.	Ukmergės r.	UAB	„Ukmergės vandenys“	100
223.	Ukmergės r.	UAB	„Ukmergės šiluma“	99
224.	Ukmergės r.	UAB	„Ukmergės butų ūkis“	100
225.	Ukmergės r.	UAB	Ukmergės autobusų parkas	100
226.	Utenos r.	UAB	Utenos autobusų parkas	100
227.	Utenos r.	UAB	„Utenos butų ūkis“	100
228.	Utenos r.	UAB	„Utenos komunalininkas“	100
229.	Utenos r.	UAB	Utenos regiono atliekų tvarkymo centras	26,95
230.	Utenos r.	UAB	„Utenos šilumos tinklai“	99,6
231.	Utenos r.	UAB	„Utenos vandenys“	100
232.	Varėnos r.	UAB	„Varėnos šiluma“	99,4
233.	Varėnos r.	UAB	„Varėnos knyga“	100
234.	Varėnos r.	UAB	„Varėnos vandenys“	100
235.	Varėnos r.	UAB	„Sodybos energetika“	52,6
236.	Varėnos r.	UAB	„Varėnos komunalinis ūkis“	100
237.	Varėnos r.	UAB	Varėnos autobusų parkas	100
238.	Vilkaviškio r.	UAB	„Vilkaviškio vandenys“	97,98
239.	Vilkaviškio r.	UAB	„Vilkaviškio komunalinis ūkis“	100
240.	Vilkaviškio r.	UAB	Vilkaviškio architektūros biuras	100
241.	Vilkaviškio r.	UAB	„Kybartų darna“	100
242.	Vilkaviškio r.	UAB	Vilkaviškio autobusų stotis	100
243.	Vilkaviškio r.	UAB	„Vilkaviškio šilumos tinklai“	99,84
244.	Vilniaus m.	UAB	„Grigiškių komunalinis ūkis“	100
245.	Vilniaus m.	UAB	„Grinda“	100
246.	Vilniaus m.	UAB	Lazdynų laisvalaikio centras	100
247.	Vilniaus m.	UAB	„Naujininkų ūkis“	100
248.	Vilniaus m.	UAB	„Start Vilnius“	100
249.	Vilniaus m.	SĮ	„Susisiekimo paslaugos“	100
250.	Vilniaus m.	UAB	Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras	74,93
251.	Vilniaus m.	UAB	„Vilniaus gatvių apšvietimo elektros tinklai“	100

Eil. Nr.	Savivaldybė	Teisinė forma	Pavadinimas	Sav. dalis (%)
252.	Vilniaus m.	SĮ	„Vilniaus miesto būstas“	100
253.	Vilniaus m.	UAB	„Vilniaus parkai“	100
254.	Vilniaus m.	SĮ	„Vilniaus planas“	100
255.	Vilniaus m.	AB	„Vilniaus šilumos tinklai“	99,43
256.	Vilniaus m.	UAB	„Vilniaus vandenys“	95,41
257.	Vilniaus m.	UAB	„Vilniaus viešasis transportas“	100
258.	Vilniaus m.	UAB	„Vilniaus vystymo kompanija“	100
259.	Vilniaus r.	UAB	„Nemėžio komunalininkas“	100
260.	Vilniaus r.	UAB	„Nemenčinės komunalininkas“	100
261.	Vilniaus r.	UAB	Vilniaus rajono profilaktinės dezinfekcijos stotis	100
262.	Vilniaus r.	SĮ	„Vilniaus rajono planas“	100
263.	Vilniaus r.	SĮ	Vilniaus rajono autobusų parkas	100
264.	Vilniaus r.	SĮ	Nemenčinės vaistinė	100
265.	Visagino m.	UAB	„Visagino būstas“	100
266.	Visagino m.	AB	„Visagino mechanizacija“	100
267.	Visagino m.	UAB	Sedulinos vaistinė	100
268.	Zarasų r.	UAB	„Zarasų autobusai“	100
269.	Zarasų r.	UAB	„Zarasų vandenys“	100
270.	Zarasų r.	UAB	„Zarasų būstas“	100
271.	Zarasų r.	SĮ	Dusetų komunalinio ūkio įmonė	100

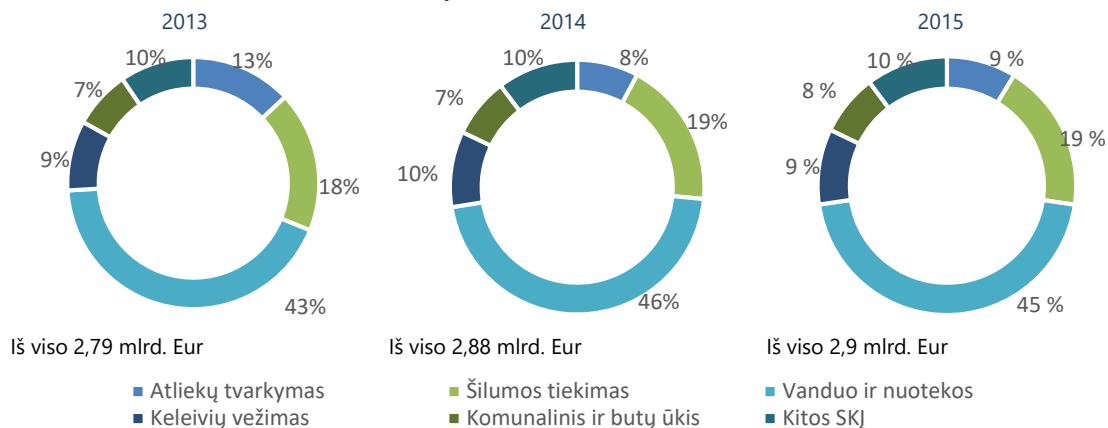
Šaltinis: Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
„Ar savivaldybių kontroliuojamų
įmonių valdysena užtikrina
efektyvią ir skaidrią įmonių
veiklą“

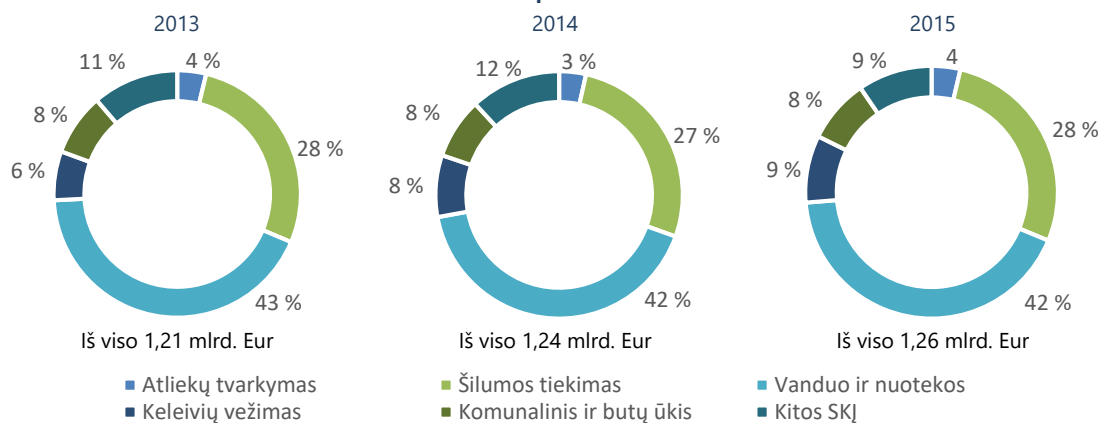
3 priedas

Savivaldybių kontroliuojamų įmonių finansinių rezultatų apžvalga

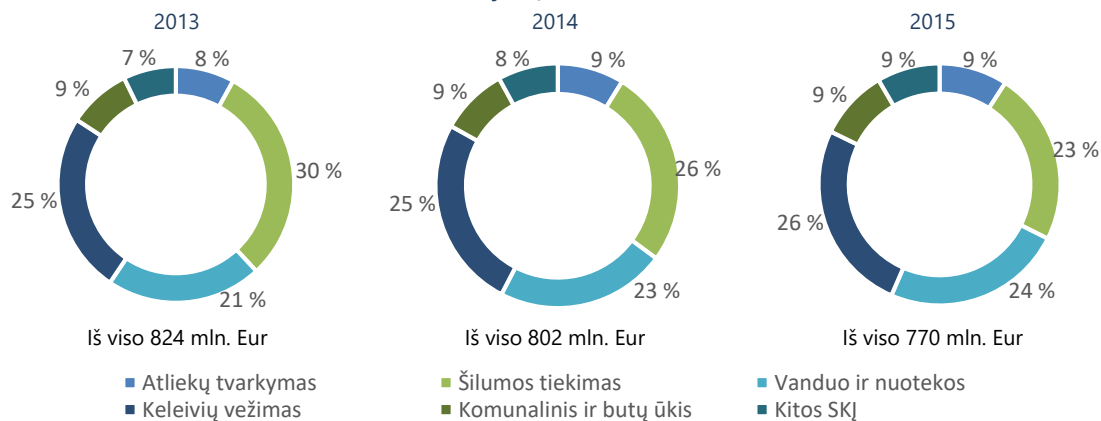
Apskaitinio turto struktūra

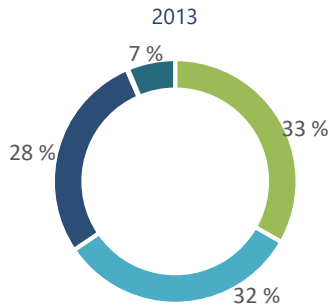
Nuosavo kapitalo struktūra

Pajamų struktūra

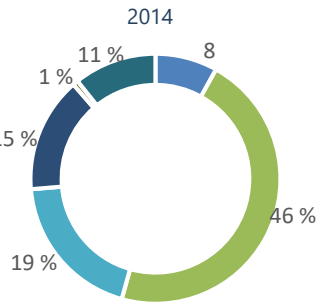

Dividendai arba į savivaldybių biudžetus mokėtina pelno dalis

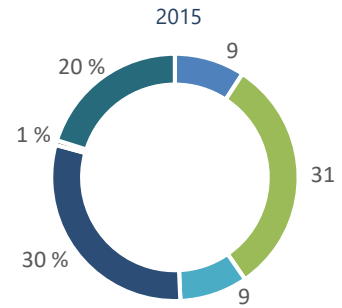
Iš viso 5,3 mln. Eur

■ Atliekų tvarkymas
■ Keleivių vežimas

Iš viso 5,9 mln. Eur

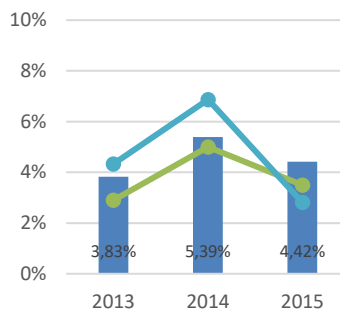
■ Šilumos tiekimas
■ Komunalinis ir butų ūkis

Iš viso 6,5 mln. Eur

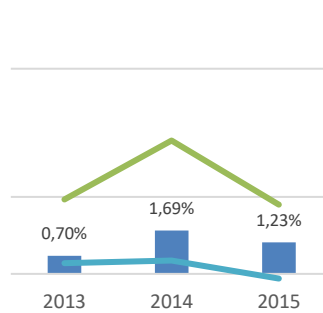
■ Vanduo ir nuotekos
■ Kitos SKĮ

Grynasis pelningumas

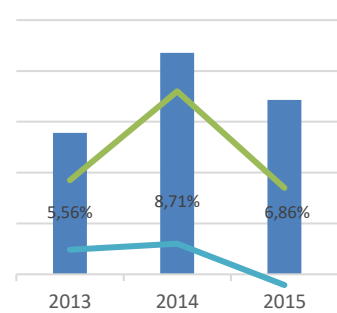
■ Atliekų tvarkymo SKĮ

Turto pelningumas

■ Visas atliekų tvarkymo sektorius

Nuosavo kapitalo grąža

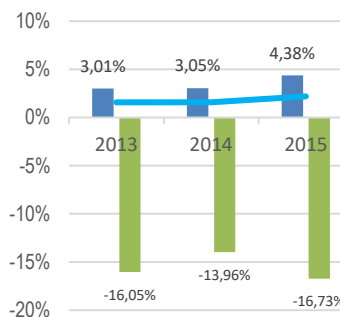

■ Visų SKĮ

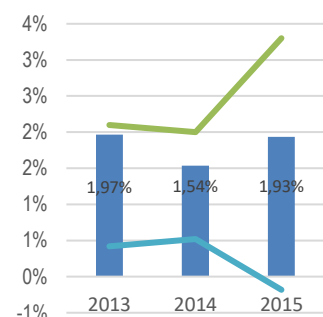
Atliekų tvarkymo sektorius

Šilumos tiekimo sektorius

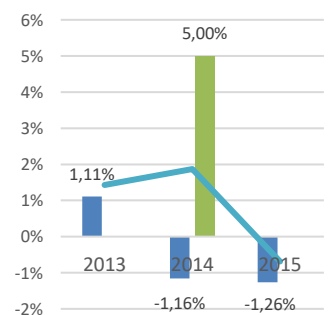
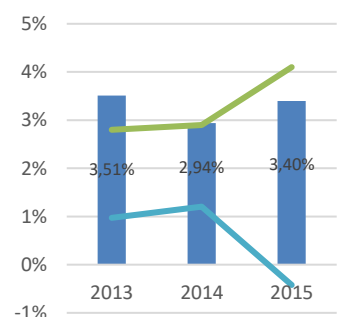
Vandens ir nuotekų tvarkymo sektorius

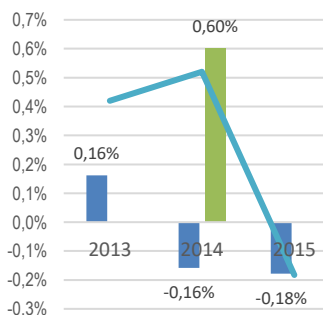
■ Šilumos tiekimo SKĮ (nenuomos)
■ Šilumos tiekimo SKĮ (išnuomos)
■ Šilumos tiekimo SKĮ (visos)

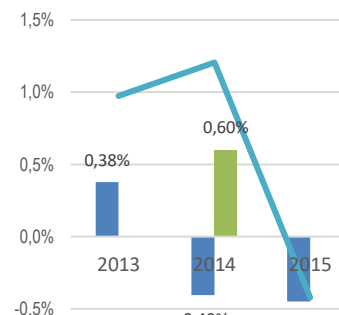
■ Šilumos tiekimo SKĮ
■ Visas šilumos tiekimo sektorius
■ Visų SKĮ

■ Vandens ir nuotekų tvarkymo SKĮ

■ Visas vandens tiekimo sektorius

■ Visų SKĮ

